

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Rozhodčí řízení po přijetí tzv. spotřebitelské novely

2015

Renata Čeňková

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ
KATEDRA OBČANSKÉHO PRÁVA

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Rozhodčí řízení po přijetí tzv. spotřebitelské novely

Vypracovala: Renata Čeňková

Místo a rok odevzdání: Plzeň, 2015

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Miloslava Wipplingerová, Ph.D., LL.A.

Katedra občanského práva

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma „Rozhodčí řízení po přijetí tzv. spotřebitelské novely“ vypracovala samostatně za použití odborné literatury a pramenů, které jsem vyznačila způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni, dne 24.3.2015

.....

Renata Čeňková

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Miloslavě Wiplingerové, Ph.D., LL.A. za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěla k vypracování této diplomové práce. Dále bych zde ráda vyslovila velký dík své rodině za podporu a trpělivost během celého mého studia.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
Úvod	7
1. Vymezení pojmu rozhodčího řízení	9
1.1. Nástin historického vývoje rozhodčího řízení	9
1.2. Právní povaha rozhodčího řízení	12
1.3. Účel a využití rozhodčího řízení v praxi	15
1.3.1. Výhody rozhodčího řízení	15
1.3.2. Nevýhody rozhodčího řízení	16
1.4. Druhy rozhodčího řízení	17
1.4.1. Rozhodčí řízení ad hoc	17
1.4.2. Institucionální rozhodčí řízení	18
1.5. Stěžejní procesní zásady rozhodčího řízení	18
1.5.1. Zásada rovnosti stran	19
1.5.2. Zásada neveřejnosti a ústnosti	20
1.5.3. Zásada dispoziční a projednací	21
1.5.4. Zásada volného hodnocení důkazů	21
1.5.5. Zásada rychlosti a hospodárnosti	22
1.6. Arbitrabilita sporu	23
1.6.1. Arbitrabilita ve vybraných evropských zemích	24
1.6.1.1. Slovenská republika	25
1.6.1.2. Rakousko	26
1.6.1.3. Německo	26
1.6.1.4. Anglie	26
2. Současná právní úprava rozhodčího řízení	28
2.1. Prameny úpravy rozhodčího řízení	28
2.1.1. Mezinárodní prameny rozhodčího řízení	28
2.1.2. Vnitrostátní prameny rozhodčího řízení	29

2.2. Novela zákona o rozhodčím řízení	30
2.3. Rozhodčí smlouva	32
2.4. Subjekty řízení.....	37
2.4.1. Rozhodčí orgány.....	37
2.4.1.1. Rozhodci ad hoc	40
2.4.1.2. Stálé rozhodčí soudy	42
2.4.1.3. Problematika tzv. arbitrážních center.....	44
2.4.2. Účastníci řízení.....	46
2.5. Průběh rozhodčího řízení.....	47
2.5.1. Zahájení rozhodčího řízení	47
2.5.2. Postup v řízení, jednání a dokazování	50
2.5.3. Vázanost rozhodců při rozhodování.....	52
2.5.4. Skončení rozhodčího řízení	54
2.5.5. Smírné vyřešení sporu	57
2.5.6. Náklady rozhodčího řízení	58
2.6. Prostředky přezkumu rozhodčího nálezu	59
2.6.1. Přezkoumání rozhodčího nálezu jiným rozhodcem	60
2.6.2. Možnost zrušení rozhodčího nálezu soudem.....	61
2.6.2.1. Zrušení rozhodčího nálezu ve spotřebitelském sporu	64
2.7. Výkon rozhodnutí.....	65
2.7.1. Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů.....	67
3. Vztah rozhodčího řízení a civilního řízení	69
3.1. Užití ustanovení občanského soudního řádu	69
3.2. Působnost obecných soudů v rozhodčím řízení.....	71
Závěr.....	74
Resumé.....	77
Seznam pramenů a literatury	79
Přílohy.....	84

Seznam použitých zkratek

EŘ	Zákon č. 120/2001 Sb., o exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v platném znění
EU	Evropská unie
Listina	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, v platném znění
NS ČR	Nejvyšší soud České republiky
OSN	Organizace spojených národů
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění
RS při HK ČR a AK ČR	republiky a Agrární komoře České republiky Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law (Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo)
ÚS	Ústavní soud České republiky
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění
ZMPS	Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, v platném znění
ZRŘ	Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, v platném znění

Úvod

Rozhodčí řízení je zejména v posledních letech jednou z velice populárních alternativních možností řešení sporů vůči řízení před obecnými soudy. Jako takové vykazuje rozhodčí řízení řadu výhod, které ho činí zajímavým pro účastníky právních vztahů. Jedná se zejména o rychlost řízení, s tím spojenou hospodárnost řízení, neveřejnost, zpravidla jednoinstančnost, možnost stran, stanovit si postup v řízení, rozhodování dle zásad spravedlnosti, aj.

Rozhodčí řízení v několika minulých letech vyvolávalo vášnivé diskuse jak v odborných kruzích, tak i mezi laickou veřejností, když mnohdy medializované případy sporů ze spotřebitelských smluv vrhaly negativní stín na celý institut rozhodčího řízení. Potřeba eliminovat tato negativa společně s nutností zapracovat do našeho právního řádu příslušné předpisy Evropské unie vyústily v přijetí zákona č. 19/2012 Sb., kterým byl novelizován zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Tato novela vstoupila v účinnost dnem 1. dubna 2012. Jelikož se stále jedná o úpravu poměrně novou, stále mohou být některé výkladové otázky nevyjasněné. Proto si myslím, že toto téma je velice aktuální a zajímavé, a to i pro širší veřejnost.

Při zpracování této práce bude čerpáno především z právních předpisů a judikatury vyšších soudů, tedy Ústavního soudu ČR, Nejvyššího soudu ČR a případně Vrchních soudů. Dále předpokládám hojně využití knižních děl, vydaných jako komentáře k ZRŘ či OSŘ, nebo jako díla upravující komplexně celé řízení od jeho počátku až do jeho konce, případně i publikace pojednávající o dílčích otázkách. V neposlední řadě budu ve své práci vycházet též z řady odborných článků, neboť aktuální otázky jsou mnohdy reflektovány nejvíce právě v odborných člancích renomovaných autorů.

Co se týče uspořádání jednotlivých kapitol této práce, v první části se budu věnovat vymezení pojmu rozhodčího řízení, počínaje vývojem právní úpravy, zejména na našem území, od počátku až po současnou právní úpravu, neboť uvedení do historických souvislostí považuji za vhodný úvod práce. Dále bude v této části práce pojednáno o povaze rozhodčího řízení, jeho druzích, zmíním se též o procesních zásadách, jimiž je rozhodčí řízení ovládáno a rozebrány budou také podmínky arbitrability sporu.

V kapitole druhé práce bude podrobně rozebrána současná právní úprava rozhodčího řízení, se zdůrazněním změn provedených spotřebitelskou novelou. Zde bude o rozhodčím řízení pojednáno komplexně od zahájení řízení až do jeho skončení, či případného výkonu rozhodnutí, a to podle časové souslednosti jednotlivých fází řízení. Nastíněny budou také možné prostředky obrany některé ze stran proti rozhodčímu nálezu.

V poslední kapitole této práce bude krátce pojednáno o vztahu rozhodčího řízení a civilního řízení, kde se pokusím objasnit základní souvislosti především v kontextu vzájemného vztahu občanského soudního řádu a zákona o rozhodčím řízení a dále funkce, jež obecné soudy zastávají, resp. mohou zastávat v rámci rozhodčího řízení.

Cílem této práce je za pomoci metody popisné, analytické a komparativní (pokud možno) komplexně shrnout úpravu rozhodčího řízení v tuzemském právním prostředí, a to především s důrazem na novinky zavedené zákonem č. 19/2012 Sb., s účinností od 1. dubna 2012, provést její zhodnocení a poukázat na aktuální problematiku.

1. Vymezení pojmu rozhodčího řízení

1.1. Nástin historického vývoje rozhodčího řízení

Ačkoli tato práce není zaměřena na historický vývoj rozhodčího řízení, považuji za vhodné v úvodu práce alespoň stručně nastínit významné momenty historického vývoje tohoto typu řízení a vyzdvihnout především ty, jež ovlivnily právní úpravu až do současnosti.

Rozhodčí řízení nepochybně není výdobytkem moderní doby, naopak je institutem pradávným, jež se organicky vyvinul dříve než státem garantovaná soudní moc. Rozhodčí řízení se začalo na území českých zemí vyvíjet ve 12. – 13. století. Od 13. století se na našem území mohly strany rozhodčímu řízení podrobit v zásadě v jakémkoli sporu a v jakékoli fázi řízení. První písemnou zmínku o rozhodčím řízení nalezneme v textu Statut Konráda Oty z roku 1237, kde se hovoří o tzv. zlubném soudu, jenž umožňoval řešit drobné spory svobodně za pomoci rozhodců.¹ Určení rozhodce bylo závislé na předchozí dohodě, zde se jednalo spíše o smlouvu o rozhodci než o rozhodčí doložku. Lze tedy dovodit, že rozhodčí řízení ad hoc bylo chronologicky vzato prvním typem rozhodčího řízení, z něhož se až postupem času vyvinulo institucionalizované rozhodčí řízení.

Ke značnému rozvoji rozhodčího řízení však došlo až v 19. a 20. století, kdy se rozhodčí řízení stalo institutem velmi oblíbeným a kdy se objevila první úprava rozhodčího řízení významná pro současnost. Civilní soudní řád z roku 1895 (zákon č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních), již umožnil rozvoj rozhodčích doložek, když v ustanovení § 577 a násl. stanovil, že podmínkou rozhodčího řízení je platný projev soukromé vůle, podle něhož má být sporná věc rozhodnuta soukromými osobami. Tato vůle musela být vyjádřena v písemné smlouvě stran², když se mohlo jednat o spor již existující či teprve v budoucnu vzniklý.³ Nadto se muselo jednat o spor, jenž by jinak náležel do pravomoci řádného soudu a o němž bylo možno uzavřít smír. V dalších

¹ SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. *Rozhodčí řízení historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, s. 13

² Vedle závěti, jiných v té době uznávaných opatření a stanov.

³ SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. *Rozhodčí řízení historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, s. 19

ustanoveních tento předpis stanovoval formu a pravidla vedení rozhodčího řízení. Rozhodčí smlouva mohla jmenovat rozhodce či způsob jejich určení nebo alespoň jejich počet. Pro případ, že by k dohodě stran ohledně ustanovování rozhodců nedošlo, bylo stanoveno, že každá ze stran sporu vybere svého rozhodce a tito dva zvolí předsedajícího rozhodce.⁴ Na osobu rozhodce v této době ještě nebyly kladeny žádné podstatné požadavky. Dovojuje se, že dokonce nebyly vyloučeny ani osoby nezletilé.⁵ Tato právní úprava byla na základě recepčního zákona č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného československého státu recipována do právního řádu Československa a používala se až do roku 1950.

V období tzv. právníkové dvouletky byl mimo jiné přijat též nový soudní řád, zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních, s účinností od 1.1.1951. Tento zákon ve své struktuře rozhodčí řízení zachoval, nicméně jeho použití značně omezil, když rozhodčí smlouvu bylo možné sjednat pouze, byla-li jednou ze stran československá právní osoba⁶. „*Jako obligatorní rozhodčí soudy působily:*

- a) *Rozhodčí soudy dle zákona č. 228/1946 Sb., o rozhodčích soudech pro úpravu některých závazků národních podniků*
- b) *Rozhodčí soudy dle zákona č. 225/1947 Sb., o myslivosti*
- c) *Rozhodčí soudy dle zákona č. 2/1952 Sb., o vynálezech a zlepšovacích námětech*“⁷

Nutno zmínit i tzv. státní arbitráž, která u nás v této době existovala. V rámci této instituce státní orgán (státní arbitráž) rozhodoval spory mezi státními podniky a to z důvodu zájmu státu na efektivním ekonomickém plánování, což klasický civilní proces nebyl schopen dostatečně zohlednit. Státní arbitráž též

⁴ SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. *Rozhodčí řízení historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, s. 19

⁵ SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. *Rozhodčí řízení historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, s. 19

⁶ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů [online]. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=oz5f6mjzhe2f6mrrgzpwi6rnga&groupIndex=0&rowIndex=0>

⁷ SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. *Rozhodčí řízení historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, s. 38

musela do svého rozhodování reflektovat zásady hospodářské politiky tehdejšího Československa.⁸

Již v první polovině 60. let však byly přijaty nové důležité právní předpisy, a to občanský zákoník, občanský soudní řád a zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním. S účinností od 1.4.1964 byl též přijat i zákon č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů. Institut rozhodčího řízení tak byl nově upraven samostatným zákonem. Jak už z názvu zákona vyplývá, nadále bylo možné rozhodčí řízení uplatnit pouze ve sporech s mezinárodním prvkem a navíc pouze v obchodních věcech.⁹ V ustanovení § 1 tento zákon stanovil, že rozhodčí řízení má sloužit *„k usnadnění rozvoje a průběhu mezinárodních obchodních styků..., jež má zejména umožnit účastníkům mezinárodního obchodního styku rychlé, pružné a odborným požadavkům odpovídající vyřizování sporů. K dosažení tohoto účelu se zároveň zajišťuje i výkon rozhodčích nálezů vydaných v rozhodčím řízení.“* Právní úprava v tomto zákoně je již podobná úpravě stávající, neboť ta z tohoto zákona vychází, jak vyplývá i z důvodové zprávy k návrhu zákona č. 216/1994 Sb.

Poměrně úzké využití rozhodčího řízení omezené zákonem č. 98/1963 Sb. pouze na věci mezinárodního obchodního styku, vedlo k přijetí nové právní úpravy, zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, jež tento institut upravuje doposud. Jak jsem již zmínila výše, nový zákon vycházel z mnoha ustanovení zákona č. 98/1963 Sb., nicméně znění zákona bylo inspirováno též některými zahraničními úpravami a neméně důležitou inspirací se stal též tzv. Vzorový zákon o mezinárodní obchodní arbitráži UNCITRAL z roku 1985.¹⁰

Platné právní úpravě bude věnován následující text této práce a to především se zohledněním významné novely zákona č. 216/1994 Sb., která byla

⁸ NOVÝ, Z. *Občanské právo procesní*. In: BOBEK, M., MOLEK, P., ŠIMÍČEK, V. (EDS.) *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita 2009, s. 544 - 547

⁹ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů [online]. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=oz5f6mjzhe2f6mrrgzpwi6rnga&groupIndex=0&rowIndex=0>

¹⁰ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů [online]. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=oz5f6mjzhe2f6mrrgzpwi6rnga&groupIndex=0&rowIndex=0>

provedena zákonem č. 19/2012 Sb., s účinností od 1.4.2012 (dále jen novela), zejména se zaměřením na ochranu spotřebitele ve sporech ze spotřebitelských smluv.

1.2. Právní povaha rozhodčího řízení

Za ústavní základ institutu rozhodčí řízení lze považovat čl. 36 Listiny, kde jest stanoveno, že se každý může domáhat svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu. Ústavodárce zde jistě nemohl mít na mysli správní orgán, jak vyplývá z logiky věci.¹¹ Tímto jiným orgánem je zde právě osoba rozhodce či stálý rozhodčí soud dle ZRŘ.

Rozhodčí řízení se v teorii obecně definuje jako „*rozhodování sporů soukromými osobami nebo nestátními rozhodčími institucemi, které jsou oprávněny na základě dotčených právních předpisů předložený spor projednat a rozhodnout.*“¹² Jednoznačná a všeobecně uznávaná definice rozhodčího řízení však v literatuře prakticky neexistuje. Právní teoretici postupem času dospěli k různým způsobům výkladu podstaty rozhodčího řízení v závislosti na nazírání na toto řízení v rámci ústavního systému. Vytvořily se tak čtyři základní teoretické koncepce rozhodčího řízení. Nicméně je důležité zmínit, že i v relevantní literatuře se názory autorů na tuto problematiku liší.

První je *teorie smluvní*. Ta vychází z předpokladu, že pravomoc k projednání a rozhodnutí věci dává rozhodcům výlučně rozhodčí smlouva.¹³ Klasická větev smluvní teorie považuje rozhodce za zástupce stran, jehož úkolem je zjišťovat obsah dohody mezi stranami a zjištěný obsah pak vyslovit v rozhodčím nález. Moderní větev pak vychází z premisy, že rozhodčí řízení procesně vzato je založeno na smlouvě, nicméně rozhodčí nález jako výsledný akt tohoto řízení ze smlouvy nevychází. Tzv. moderní smluvní teorie tak již dovozuje, že rozhodce nevystupuje jako zástupce stran a že rozhodčí nález není smlouvou.

¹¹ LISSE, L. K právní povaze rozhodčího řízení. *Právní rozhledy*, 2011, č. 15, s. 551

¹² RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 19

¹³ BĚLOHLÁVEK, A. J., PEZL, T. Postavení rozhodčího řízení v systému ochrany práv a ústavního pořádku ČR a dalších zemí. *Právní rozhledy*, 2004, č. 7, s. 256

Dobírá se tak k závěru, že rozhodčí řízení se svou povahou spíše než civilnímu procesu přibližuje smluvnímu právu.¹⁴

Druhá *teorie jurisdikční* se zakládá na myšlence, že stát má pravomoc regulovat rozhodčí řízení a v rámci své jurisdikce deleguje svou soudní moc na rozhodčí orgán. Dle této teorie je rozhodčí řízení řízením sporným, které má kontradiktorní povahu. Rozhodci tak vykonávají rozhodovací pravomoc na základě pravomoci svěřené jim státem, nikoliv ujednáním stran. Rozhodčí smlouvě již není přikládán takový význam. Klíčový zde však je stát a jeho právní řád, jež umožňuje konání rozhodčího řízení a vymezuje jeho podmínky.¹⁵ Tomu svědčí i skutečnost, že stát si ponechává možnost kontroly a to v souvislosti s institutem zrušení rozhodčího nálezu soudem ve smyslu § 31 a násl. ZRŘ.¹⁶ Také tato teorie rozlišuje dílčí směry, např. tzv. delegační teorie, která tvrdí, že pravomoc rozhodců je poskytována výlučně státem, tzv. rozsudková teorie tvrdí, že rozhodčí nález musí být chápán jako rozsudek a v zahraničí tak bude vynutitelný, či tzv. teorie národního práva, podle které je rozhodčí řízení postaveno na národním právu a tak jen toto právo poskytuje rozhodci právo rozhodovat spory.¹⁷

Smíšená teorie kombinuje prvky obou předchozích teorií – smluvní i jurisdikční. Tato doktrína je tak založena na přítomnosti dvou obligatorních prvků a to existence smlouvy, jež pravomoc rozhodce založí a delegace autoritativního rozhodování sporů na rozhodčí orgán, přičemž rozhodčí smlouvu je třeba vnímat jako podmínku této delegace. Zároveň je rozhodčí smlouva omezena vymezeným prostorem stanoveným právě zákonodárcem.¹⁸

Poslední *teorie autonomní* odmítá všechny předchozí teorie. Vychází z názoru, že na rozhodčí řízení se musí nazírat jako na celek a povahu rozhodčího

¹⁴ RŮŽIČKA, K. K otázce právní povahy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5, s. 32

¹⁵ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 26

¹⁶ BĚLOHLÁVEK, A., PEZL, T. Postavení rozhodčího řízení v systému ochrany práv a ústavního pořádku ČR a dalších zemí. *Právní rozhledy*, 2004, č. 7, s. 256

¹⁷ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 23 a dále též RŮŽIČKA, K. K otázce právní povahy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5, s. 32

¹⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 34

řízení je nutné posuzovat podle jeho účelu.¹⁹ Tak je možné zaměřit pozornost na potřeby právní praxe a následně zúčelnit právní úpravu rozhodčího řízení.

K otázce povahy rozhodčího řízení se ve svých rozhodnutích mnohokrát vyjadřoval i Ústavní soud ČR. Až do roku 2011 se ÚS klonil ke smluvní teorii rozhodčího řízení, když v usnesení ze dne 15. července 2002, sp. zn. IV. ÚS 174/02, dospěl k názoru, že rozhodce právo nenalézá, ale tvoří závazkový vztah v zastoupení stran, když uvedl: „*Jeho moc tedy není delegovaná svrchovanou mocí státu, ale pochází od soukromé vlastní moci stran určovat si svůj osud, kterou mu svěřily. Rozhodčí nález nevydává rozhodčí soud, ale rozhodci. Je vynutitelný z důvodu vynutitelnosti závazku, který byl rozhodcem v zastoupení stran uzavřen.*“ Tento názor ÚS ve svých rozhodnutích zastával opakovaně a bylo tedy možné označit tento názor za konstantní.²⁰

Posun směrem k jurisdikční teorii učinil ÚS v nálezu ze dne 8. března 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07. Ústavní soud zde konstatoval, že rozhodčí řízení je určitým druhem civilního procesu, mimo jiné zde ÚS uvedl: „*Právní řád dává stranám možnost, aby rozhodčí smlouvou derogovaly pravomoc soudu a založily pravomoc rozhodce, jenž bude v jejich věci nalézat právo a výsledek této činnosti promítne do autoritativního rozhodnutí - rozhodčího nálezu.*“ Podle výše citovaného rozhodnutí rozhodce při své rozhodovací činnosti právo objektivně a nezávisle na vůli stran nalézá.²¹ Toto přelomové stanovisko ÚS potvrdil též usnesením ze dne 27. června 2013, sp. zn. II. ÚS 4314/12, když uvedl, že nálezem I. ÚS 3227/07 „*překonal smluvní teorii a potvrdil jurisdikční základ rozhodčího řízení (byť vycházející ze smluvní autonomie stran).*“

Charakter rozhodčího řízení je vždy nutné zkoumat komplexně, zohlednit jak jeho obvyklou právní úpravu, tak i historické souvislosti. Primárně záleží vždy na státu, v jaké míře umožní rozhodovat spory orgány odlišnými od soudů a jaké podmínky pro vedení rozhodčího řízení stanoví. Nicméně pouze strany samy mohou dobrovolně svěřit pravomoc rozhodovat spor jinému orgánu. Osobně zde

¹⁹ RŮŽIČKA, K. K otázce právní povahy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5, s. 32

²⁰ Stejně stanovisko vyslovil např. i v rozhodnutích spis. zn. III. ÚS 166/05, II. ÚS 805/06, IV. ÚS 1357/07, II. ÚS 3059/08 nebo I. ÚS 533/10.

²¹ LISSE, L. Nalézání práva rozhodci v nové judikatuře Ústavního soudu. *Epravo.cz* [online]. [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nalezani-prava-rozhodci-v-nove-judikature-ustavniho-soudu-77917.html>

tedy spatřuji existenci dvou prolínajících se prvků a přikláním se tak k teorii smíšené.

1.3. Účel a využití rozhodčího řízení v praxi

V praxi je téměř nemožné vytvořit smlouvu, která by naprosto eliminovala veškerá rizika, jež mohou za trvání smluvního vztahu mezi stranami nastat. Mezi smluvními stranami tak mohou vzniknout různé spory. Strany sporu mohou narušené vztahy mezi sebou narovnat buď samy, nebo za účasti třetí osoby. Úkolem této třetí osoby je pak buď pomoci stranám nalézt cestu k vzájemné dohodě či věc projednat a vydat konečné, závazné a vykonatelné rozhodnutí. Strany se mohou obrátit na soud nebo zvolit právě jeden ze způsobů alternativních řešení sporů - ADR²².

Rozhodčí řízení představuje způsob mimosoudního řešení sporů, mezi jehož charakteristické znaky patří vyloučení příslušnosti státních soudů ve prospěch rozhodčího senátu, nezávislost a nestrannost rozhodců a pravomoc rozhodčího senátu o meritu věci s konečnou platností rozhodnout.²³ Právě skutečnost, že výsledkem rozhodčího řízení je zpravidla rozhodčí nález, který je závazným a vykonatelným rozhodnutím, odlišuje rozhodčí řízení od ostatních alternativních způsobů řešení sporů, jako jsou například mediace či konciliace.²⁴

1.3.1. Výhody rozhodčího řízení

Výhodou rozhodčího řízení oproti řízení soudnímu mohou být nižší náklady na řízení, nicméně toto neplatí absolutně, neboť dnes už se obvykle cena rozhodčího řízení výrazně neliší od soudního poplatku. Může nastat i situace, kdy rozhodčí řízení bude s ohledem na náklady nevýhodnější, vždy záleží na konkrétním případě a konkrétním rozhodčím orgánu, když poplatky u různých rozhodčích soudů mohou být výrazně odlišné. Nižší náklady v rámci rozhodčího řízení jsou zapříčiněny zejména jeho specifiky, např. v jeho jednoinstančnosti,

²² *Alternative dispute resolution*

²³ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 12

²⁴ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 14-15

volnosti při výběru zastoupení, nebo také možnosti využití znalců a odborníků jako rozhodců.²⁵ Sazebník poplatků za řízení před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR je přílohou č. 1 této práce.

Jak již bylo zmíněno výše, rozhodčí řízení je takřka zpravidla řízením jednoinstančním, což znamená, že vydáním rozhodčího nálezu řízení končí. Druhý stupeň se při tomto typu řízení využívá jen výjimečně a možnost jeho užití musí být stranami výslovně ujednána. Nicméně v praxi se tento institut často nevyužívá, neboť strany mají zájem na rychlém rozhodnutí věci. S ohledem na zmíněnou jednoinstančnost a též neformálnost je výraznou výhodou rozhodčího řízení jeho rychlost, což při současném nápadu soudů v civilním řízení mnozí vítají. Neformálnost řízení se zakládá mimo jiné v možnosti stran ujednat si pravidla, podle kterých mají rozhodci postupovat, či v možnosti určit, že rozhodci budou postupovat podle řádu konkrétního rozhodčího soudu.²⁶ Dozajista patří do výhod též možnost neformální komunikace, což se zejména při doručování do zahraničí promítá do rychlosti řízení.

Strany mají možnost vybrat si osobu rozhodce. Mohou tak jako rozhodce využít osoby odborně vzdělané, např. v technických oborech, jež jsou schopny odbornou věc sami kvalifikovaně posoudit,²⁷ čímž se opět mohou někdy i výrazně snížit náklady řízení.

Významnou výhodou rozhodčího řízení je fakt, že řízení samo je neveřejné. Probíhá tedy jen v přítomnosti stran a rozhodce (rozhodců), případně svědků a znalců. Pro strany může být tato procesní zásada řízení lákavá z důvodu zachování obchodního tajemství či jiných důvěrných informací.

1.3.2. Nevýhody rozhodčího řízení

Nevýhodou rozhodčího řízení je dozajista fakt, že rozhodci nemají v řízení žádnou donucovací pravomoc, tak jak je tomu v řízení soudním. Samotný průběh řízení tak může být negativně ovlivněn chováním stran, zejména jejich

²⁵ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 83

²⁶ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 25-26

²⁷ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 26

neochotou spolupracovat. Řízení tak může být zbytečně protahováno, má-li na tom některá ze stran zájem, a to například napadáním platnosti rozhodčí smlouvy, snahou o vyloučení rozhodce apod.

Záporem rozhodčího řízení oproti řízení soudnímu může být též nestejnorodost rozhodování rozhodců. V rámci rozhodování rozhodců neexistuje sjednocená rozhodovací praxe ani stejná stanoviska k různým výkladům sporných právních otázek. Není tedy zajištěno, aby ve stejném bylo rozhodováno stejně a v obdobném obdobně.

V rozhodčím řízení mezinárodního rozměru také může hrát negativní roli rozdíl ve vnitrostátních úpravách, zejména pak rozdílná úprava arbitrability sporu.²⁸

1.4. Druhy rozhodčího řízení

Druhy rozhodčího řízení lze rozlišovat z mnoha hledisek. Nejvýznamnějším je rozlišení z hlediska toho, kdo je rozhodcem. Rozlišujeme tak rozhodčí řízení ad hoc a institucionální rozhodčí řízení. ZRŘ ve svých ustanoveních předpokládá existenci obou těchto typů rozhodčího řízení.

1.4.1. Rozhodčí řízení ad hoc

O rozhodčí řízení ad hoc se jedná v případě, že strany samy si dohodou stanoví pravidla řízení. Strany určují výběr či způsob stanovení rozhodčího orgánu. Možnost stran stanovit pravidla je ohraničena pouze vlastní smlouvou stran a zákonem, resp. kogentními ustanoveními zákona.²⁹ Strany v tomto případě nejsou při výběru rozhodce omezeny seznamem rozhodců ani žádným jiným seznamem či listinou. Je zde tedy zcela na vůli stran, kdo bude ve věci rozhodcem a jakými procesními pravidly se bude řízení řídit.

²⁸ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 85-86

²⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, R., et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 466-467

Strany však často nejsou schopny samy určit detailně a důsledně všechna pravidla pro případ sporu. Některé instituce tak proto vytvářejí vzorové procesní řády³⁰, které pak strany zahrnou do své smlouvy odkazem.³¹

1.4.2. Institucionální rozhodčí řízení

O institucionálním rozhodčím řízení hovoříme tehdy, jestliže spor bude na základě dohody stran projednán před stálou rozhodčí institucí, v praxi nazývanou jako rozhodčí soud. Institucionální rozhodčí řízení probíhá podle řádu, který každý stálý rozhodčí soud vydává. Tento typ rozhodčího řízení je pro řadu svých výhod považován za bezpečnější a efektivnější než rozhodčí řízení ad hoc a je hojně využíván především v mezinárodních sporech.

Stálý rozhodčí soud se odlišuje například tím, že obvykle má své sídlo, svůj jednacím řád a disponuje administrativním aparátem.³² Určitou jistotu dávají účastníkům předem stanovená pravidla o nákladech, neboť stálé rozhodčí soudy mají stanovené výše poplatků zpravidla ve svých jednacích řádech.³³

1.5. Stěžejní procesní zásady rozhodčího řízení

Procesní zásady, ve smyslu tohoto výkladu, jsou určitými základními principy, jež řídí a ovlivňují samotný průběh celého řízení. Tyto zásady mohou být přímo stanoveny v právních normách, nebo nepřímo vyvozeny z charakteru konkrétního druhu řízení. Je třeba zdůraznit, že rozhodčí řízení není zvláštním procesem, ale je všeobecně chápáno jako jeden z druhů civilního řízení. Z toho důvodu je možné dovozovat společné zásady civilního a rozhodčího řízení, když zároveň z jejich odlišností lze vyvozovat i zásady opačné a to vzhledem ke specifičnosti postavení rozhodčího řízení.

³⁰ Příkladem lze jmenovat UNCITRAL arbitrážní pravidla, jež jsou zřejmě nejznámějším procesním řádem pro rozhodčí řízení ad hoc.

³¹ ZAHRADNÍKOVÁ, R., et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 467

³² ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 91

³³ Například Řád rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, jehož nedílnou součástí je sazebník nákladů.

Ačkoli ZRŘ výslovně, až na výjimky, jednotlivé zásady rozhodčího řízení nevyjmenovává, téměř všechny zásady můžeme vyvodit nepřímo a abstrahovat je z textu ZRŘ. Pokud tyto doplníme o teoretické poznatky zásad civilního procesu, můžeme podat ucelený výklad o zásadách, jimiž je rozhodčí řízení ovládáno.

1.5.1. Zásada rovnosti stran

Tato zásada rozhodčího řízení je výslovně uvedena v § 18 ZRŘ.³⁴ Jak už její přímé zakotvení v samostatném ustanovení zákona napovídá, jde o zásadu primární, která musí být zachována v každé fázi řízení. Tato zásada je zakotvena již v čl. 96 Ústavy a v čl. 37 Listiny, když z těchto ustanovení plyne, že všichni účastníci jsou si v řízení rovni a mají v řízení před soudem rovná práva. Tato ustanovení byla zákonodárcem promítnuta i do znění ZRŘ, jak již bylo uvedeno výše.

Rovnost účastníků se v řízení projevuje různými způsoby. ZRŘ přesně nespécifikuje jednotlivá konkrétní práva a povinnosti účastníků, když ustanovení § 18 ZRŘ obsahuje jen velice stručnou úpravu. Z toho důvodu je nutné ohledně naplnění zásady rovnosti účastníků přiměřeně použít OSŘ. Rovnost účastníků se projevuje zejména tím, že stranám musí být poskytnuta rovná práva a stejné možnosti, prostor a prostředky k uplatnění svých práv. Tedy všichni účastníci mají stejné právo předkládat návrhy, navrhopvat důkazy, vyjadřovat se ke všem skutečnostem a žádný z účastníků nesmí být v řízení znevýhodněn.³⁵ Ve stejném rozsahu musí být poučení poskytnuté účastníkům o jejich procesních právech a povinnostech. Účastníci mají také v řízení právo na jednání ve svém mateřském jazyce.³⁶

³⁴ §18 ZRŘ stanoví: „Strany mají v rozhodčím řízení rovné postavení a musí jim být dána plná příležitost k uplatnění jejich práv“.

³⁵ SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. *Rozhodčí řízení historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, s. 56

³⁶ WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha, 2011, s. 67-68

Porušení zásady rovnosti stran v rozhodčím řízení je jedním z důvodů pro zrušení rozhodčího nálezu soudem. Tento důvod zrušení rozhodčího nálezu byl několikrát potvrzen i rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR.³⁷

1.5.2. Zásada neveřejnosti a ústnosti

Neveřejnost rozhodčího řízení je v ZRR výslovně upravena, konkrétně v ustanovení § 19 odst. 3, podle něhož je toto řízení vždy neveřejné. Zákon tedy nepřipouští možnost odchýlného ujednání. Strany mohou pouze připustit účast konkrétních třetích osob na ústním jednání.

V rozhodčím řízení je tak oproti řízení soudnímu výrazně eliminován přístup veřejnosti k informacím. Právě tato skutečnost je zpravidla chápána jako významná výhoda rozhodčího řízení a mnohdy je právě důvodem pro upřednostnění před řízením soudním. Rozhodčí řízení je právě díky zásadě neveřejnosti schopno poskytovat mechanismus pro ochranu obchodního tajemství a jiných takto významných skutečností.³⁸

Řízení před rozhodci je zpravidla ústní, v souladu s ustanovením § 19 odst. 3 ZRR. Ústnost řízení však dle dikce zákona může být dohodou stran vyloučena, v takovém případě se uplatní zásada písemnosti.

Zásada ústnosti je tak zásadou primární, když zásada písemnosti se uplatní pouze v případě výslovného vyloučení ústnosti stranami. Dle názoru Bělohávkova je v tomto ohledu česká právní úprava neslučitelná s dnešními mezinárodními standardy, podle kterých *„záleží v případě absence jakékoliv dohody stran výlučně na rozhodcích, zda nařídí ústní projednání věci, či nikoliv.“*³⁹

Možnost vyloučení ústního jednání ve věci zůstává zachována i v případě spotřebitelských sporů a to i po přijetí tzv. spotřebitelské novely.

³⁷ Např. rozhodnutí NS ČR sp. zn. 32 Cdo 1201/2007, 23 Cdo 2570/2007 či 32 Cdo 953/2009.

³⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 692-694

³⁹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 691

1.5.3. Zásada dispoziční a projednací

Zásada dispoziční a zásada projednací jsou procesními zásadami, jež jsou uplatňovány jak v řízení soudním tak i v rozhodčím. Rozdíl může spočívat v rozsahu a míře jejich uplatnění, zejména to platí o zásadě dispoziční, nicméně základní vymezení principů dle OSŘ jsou pro obě řízení stejná.

Dispoziční zásada určuje, že řízení a jeho předmět je plně v dispozici účastníků. Řízení lze zahájit jen na základě návrhu žalobce. Ten disponuje s předmětem řízení, může žalobu vzít částečně či úplně zpět. V rozhodčím řízení se dispoziční zásada uplatňuje v širší míře, když stranám jsou dány širší možnosti k dispozici s řízením. To se projevuje například v možnosti volby mezi rozhodcem ad hoc a stálým rozhodčím soudem či v možnosti stran ovlivnit osoby rozhodců.⁴⁰

Dle zásady projednací postupuje rozhodce v součinnosti se stranami tak, aby náležitě zjistil skutkový stav věci, takovým způsobem, aby byl schopen ve věci rozhodnout. Strany sporu rozhodci předkládají důkazy k prokázání svých tvrzení. Zásada projednací je úzce spojena s povinností tvrzení a důkazní, na jejichž základě jsou strany povinny uvádět veškerá skutková tvrzení a zároveň navrhnout důkazy k prokázání těchto tvrzení.⁴¹ Dle ustanovení § 20 odst. 1 ZRŘ může rozhodce provádět jen důkazy, které mu byly stranami dobrovolně poskytnuty.

1.5.4. Zásada volného hodnocení důkazů

Jak ve svém rozhodnutí judikoval Nejvyšší soud ČR⁴², v rozhodčím řízení se nepochybně taktéž uplatní ustanovení § 125 OSŘ, podle kterého jako důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit skutkový stav věci. Rozhodce, stejně jako soudce, má právo hodnotit provedené důkazy a posuzovat je podle své úvahy, a to jak jednotlivě, tak i v jejich vzájemné souvislosti.⁴³ Zároveň má

⁴⁰ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 297

⁴¹ ZAHRADNÍKOVÁ, R., et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 55

⁴² Rozsudek NS ČR ze dne 25. února 2010, sp. zn. 29 Cdo 4575/2008

⁴³ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 99

rozhodce právo rozhodnout o provedení či neprovedení důkazu a není tedy povinen provést všechny důkazy navržené účastníky, jak vyložil i NS ČR.⁴⁴

Volné hodnocení důkazů však neznamená libovůli rozhodce v rozhodování. S každým účastníky navrženým důkazem se rozhodce musí náležitě vypořádat. Takže pokud rozhodce navržený důkaz neprovede, je povinen v odůvodnění rozhodnutí uvést, z jakého důvodu důkaz neprovedl, pokud by tak neučinil, jednalo by se o tzv. opomenutý důkaz.

1.5.5. Zásada rychlosti a hospodárnosti

Právě pro rozhodčí řízení je typickým uplatnění zásady rychlosti a hospodárnosti, neboť tyto zásady vyjadřují primární smysl existence rozhodčího řízení. Dnes má zásadnější význam rychlost řízení, která je mnohdy upřednostněna před striktní hospodárností, zejména v obchodních věcech.

ZRŘ ve svých ustanoveních výslovně o rychlosti řízení nemluví, nicméně tuto zásadu lze dovodit z OSŘ. Nicméně i přes to jde o zásadu, jež je pro rozhodčí řízení takřka stěžejní. Rychlost tohoto druhu řízení patří mezi jeho hlavní výhody a je také často důvodem, proč subjekty takové řešení volí. Zásada rychlosti, a do určité míry i zásada hospodárnosti, se v řízení projevuje v několika otázkách, zejména pak jednoinstančností řízení, poměrně krátkými administrativními lhůtami, možností výběru rozhodců mimo jiného dle jeho časových možností či v existenci časově omezené arbitráže, kdy je předem omezena doba trvání řízení.⁴⁵

Jak jsem již nastínila výše, se zásadou rychlosti řízení je spjata též jeho hospodárnost. Zásada hospodárnosti je v literatuře uváděna jako jedna z hlavních výhod rozhodčího řízení, nicméně nutno dodat, že v současnosti to lze s jistotou vztáhnout jen na rozhodčí řízení ad hoc. Řízení před stálými rozhodčími soudy je totiž zpravidla podmíněno zaplacením poplatků, které v mnohých případech nejsou nízké.

⁴⁴ Usnesení NS ČR ze dne 11. září 2007, sp.zn. 32 Odo 366/2006

⁴⁵ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 299-300

1.6. Arbitrabilita sporu

V praxi mohou mezi subjekty právního vztahu vzniknout různé spory. Každý stát ve svém právním řádu určuje, jaký okruh sporů je možné projednat před rozhodci, případně jaké spory jsou z jejich pravomoci vyloučeny. Okruh sporů, jejichž rozhodování není vyhrazeno výlučně státním orgánům, určuje arbitrabilita sporu.

Teorie rozlišuje arbitrabilitu objektivní, která je vymezena konkrétním právním řádem, tedy jde o zákonem vymezený okruh sporů, a arbitrabilitu subjektivní, tj. mezi určitými stranami rozhodčí smlouvou vymezený okruh sporů.⁴⁶

V našem právním řádu je arbitrabilita vymezena v § 2 ZRŘ, který stanoví několik znaků sporu, jež musejí být naplněny kumulativně. Za prvé se musí jednat o majetkový spor, tj. o spor jehož předmětem je majetek nebo jehož předmět lze vyjádřit v majetkových hodnotách, především v penězích. Zde je možné zmínit např. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, sp.zn. 10 Cmo 414/95 ze dne 15. listopadu 1995, ve kterém se soud výkladem pojmu majetkový spor zabýval. Jak je uvedeno v právní větě zmíněného rozhodnutí: „*majetkovým sporem... je nutno rozumět nejen spor o majetkové plnění, tj. plnění ocenitelné v penězích, ale také např. i návrh na určení existence či neexistence práva na takovéto plnění*“.

Dále se musí jednat o spor, k jehož projednání by jinak byla dána pravomoc soudu a o němž lze uzavřít smír.⁴⁷ V souladu se soudní praxí je nepřipustné uzavřít smír ve věcech, v nichž lze zahájit řízení z moci úřední, ve věcech osobního stavu, či pokud je rozhodčí řízení vyloučeno samotnou povahou sporu.⁴⁸

V ustanovení § 2 ZRŘ jsou dále výslovně stanoveny spory, jež arbitrabilní nejsou. Vyloučeny z projednání v rozhodčím řízení tak jsou spory vzniklé v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenční spory. Výkon rozhodnutí dle OSŘ a exekuce dle exekučního řádu, včetně sporů vzniklých na jejich základě tedy spadá plně do pravomoci obecných soudů. Jedná se např. o vylučovací,

⁴⁶ ZAHRADNÍKOVÁ, R., et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 470

⁴⁷ Podrobněji např.: BĚLOHLÁVEK, A. J. Arbitrabilita sporů. *Právní rozhledy*, 2003, č. 3, s. 6

⁴⁸ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 34

odporovací či poddlužnické žaloby. Mezi incidenční spory dle insolvenčního zákona patří např. spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek, spory o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela, spory na základě odpůrcí žaloby aj.

Novelou ZRŘ došlo k rozšíření objektivní arbitrability. Když doposud byly arbitrabilní pouze spory spadající jinak do pravomoci soudu, zřejmě taky byly vyloučeny spory, které jinak náležely do pravomoci jiných orgánů. Po novele však ZRŘ umožňuje projednávání i těchto sporů za předpokladu, že to stanoví zvláštní zákon. Jedná se například o spory dle zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, jež jsou rozhodovány Českým telekomunikačním úřadem nebo v rozhodčím řízení.⁴⁹

1.6.1. Arbitrabilita ve vybraných evropských zemích

Při sjednávání pravomoci rozhodce se též jeví jako vhodné zohlednit mezinárodní aspekt, a to zejména z hlediska arbitrability sporu dle cizího právního řádu. Pokud totiž dojde k zohlednění arbitrability v cizím právním řádu již při sjednávání rozhodčí smlouvy, podstatně se tím zužuje možnost cizího státu odmítnout uznání a výkon rozhodčího nálezu.

Jak už jsem ostatně uvedla výše v této práci, rozdílnost jednotlivých vnitrostátních úprav patří mezi významné nevýhody rozhodčího řízení, kdy může například dojít k situaci, že spor je v místě vedení sporu arbitrabilní a v místě výkonu rozhodčího nálezu nikoliv.⁵⁰

K posouzení práva rozhodného pro arbitrabilitu v samotném rozhodčím řízení uplatňuje praxe řadu postupů. Zřejmě největší podporu má v mezinárodní praxi právo místa konání rozhodčího řízení.⁵¹ To uplatňují národní právní řády především ve vztahu k vnitrostátním rozhodčím řízením.

V případě sporů s mezinárodním prvkem se uplatní ustanovení § 117 ZMPS a při uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů se přípustnost rozhodčí

⁴⁹ BĚLOHLÁVEK, A. J. Změny v rozhodčím řízení. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 5, s. 15

⁵⁰ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 85-86

⁵¹ MISTELIS, L. A. Arbitrability – International and Comparative Perspectives. In: Mistelis, L. A. et Brekoulakis, S. L. *Arbitrability International & Comparative Perspectives*. Alphen aan den Rijn: KLI, 2009, s. 13

smlouvy bude posuzovat podle českého právního řádu. Bělohlávek však uvádí, že takováto úprava není v jiných právních řádech obvyklá a lze ji považovat za určité vybočení z mezinárodní praxe. Většina zemí v tomto ohledu vychází z kolizní autonomie stran.⁵² Nicméně není neobvyklé, že i přes absenci výslovného ustanovení (jakým je v našem právním řádu § 117 ZMPS) dochází praxe v jednotlivých zemích k analogickým závěrům, když např. „*německá praxe vychází z toho, že vznik a platnost rozhodčí doložky se v případech s mezinárodním prvkem, a nevyplývá-li ze smlouvy jinak, posuzuje podle německých předpisů o mezinárodním právu soukromém za předpokladu, že má být nález vydán v Německu, a jde tedy o řízení, na které dopadá úprava německého legis arbitri*“.⁵³

1.6.1.1. Slovenská republika

S ohledem na společný historický vývoj je jasné, že slovenská úprava vykazuje značnou podobnost s českou úpravou, když zákon č. 98/1963 Sb. byl použitelný v obou zemích. Na Slovensku byl tento zákon nahrazen zákonem č. 218/1996 Z. z., který byl následně nahrazen zákonem č. 244/2002 Z. z.

Výše uvedený zákon vymezuje arbitrabilitu sporu pozitivně, když stanoví, že arbitrabilní jsou majtkové spory vzniklé z tuzemských nebo mezinárodních obchodněprávních a občanskoprávních vztahů, které účastníci řízení před soudem mohou skončit soudním smírem. Arbitrabilními pak nejsou spory o vzniku, změně nebo o zániku vlastnického práva a jiných věcných práv k nemovitostem, a dále spory o osobním stavu, spory související s nuceným výkonem rozhodnutí a spory, které vzniknou v průběhu konkurzního a vyrovnávacího řízení.⁵⁴

⁵² BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1264

⁵³ Cit. BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1265

⁵⁴ RABAN, P. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2004, s. 81-82

1.6.1.2. Rakousko

Rakouský zákonodárce zařadil úpravu arbitrability do občanského soudního řádu, čímž měla být zřejmě zdůrazněna skutečnost, že pravomoc rozhodců je odvozena od pravomoci soudní.

Arbitrabilními spory jsou tak dle rakouského práva ty majetkové spory, o kterých má být rozhodováno řádným soudem, a dále i nemajetkové nároky, pokud o předmětu sporu mohou strany uzavřít smír. Negativní vymezení arbitrability zákonná úprava neobsahuje, nicméně praxe došla k závěrům, že arbitrabilními nejsou např. spory o náhradu proti jednatelům a spory o splacení základního kapitálu ve společnosti s ručením omezeným, spory související s výkonem rozhodnutí či insolvenčním řízením, spory o osobním statutu, spory o udělení a zrušení práv z duševního vlastnictví, aj.⁵⁵

1.6.1.3. Německo

Dle německého práva je arbitrabilní každý majetkový nárok. Nemajetkový nárok může být arbitrabilní za předpokladu, že jsou strany oprávněny uzavřít ohledně sporu narovnání. Německá právní úprava přímo stanoví i negativní vymezení arbitrability, když stanoví, že neplatná je rozhodčí smlouva o právních vztazích, které jsou předmětem nájemního vztahu k bytovému prostoru.⁵⁶ Jak uvádí Raban, i v Německu se projevila obecná tendence k rozšíření arbitrability, když dle důvodové zprávy k novele Zivilprozessordnung z roku 1997 mohou být předmětem rozhodčího řízení i vztahy veřejného práva.⁵⁷

1.6.1.4. Anglie

Stěžejní pramen úpravy rozhodčího řízení v Anglii je Arbitration Act z roku 1996, a s ohledem na principy common law, též judikatura soudů a

⁵⁵ RABAN, P. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2004, s. 82-83

⁵⁶ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Rozhodčí řízení v zemích Evropy*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 250

⁵⁷ RABAN, P. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2004, s. 83

zvyklosti uplatňované v právních vztazích.⁵⁸ Arbitration Act však nikterak arbitrabilitu nevymezuje a ponechává tak širokou možnost vymezení arbitrability judikatuře. Dá se říci, že Arbitration act obecně nechává rozsáhlou možnost pro sjednání postupů v řízení, či umožňuje omezit dohodou stran rozsah pravomoci anglických soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení.⁵⁹ Anglie je mimo jiné i proto velmi populárním místem rozhodčího řízení.

Raban dodává, že v Anglii nejsou arbitrabilní spory, které se týkají soukromého statusu, odpovědnosti za trestné činy, konkursního řízení, zdanění, apod.⁶⁰

⁵⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Rozhodčí řízení v zemích Evropy*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 465

⁵⁹ Speller et Fly In: *The International Comparative Legal Guide to International Arbitration 2007*, ICLG, s. 1-4

⁶⁰ RABAN, P. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2004, s. 86

2. Současná právní úprava rozhodčího řízení

2.1. Prameny úpravy rozhodčího řízení

Pojem pramen práva se v teorii užívá ve dvou významech, za první ve smyslu materiálním, který prameny práva pojímá jako společenské podmínky a potřeby právní úpravy, za druhé pak ve smyslu formálním, podle kterého jsou prameny práva určité formy, ve kterých jsou pravidla obsažena. V následujícím výkladu se budu věnovat pramenům práva ve formálním pojetí. Prameny rozhodčího řízení v ČR lze rozdělit na prameny vnitrostátní a mezinárodní.

2.1.1. Mezinárodní prameny rozhodčího řízení

V oblasti rozhodčího řízení mají mimořádný význam mezinárodní úmluvy, a to jak mnohostranné tak dvoustranné. Tyto úmluvy plní zejména sjednocující funkci, odstraňují rozdíly mezi národními úpravami a tím též přispívají k jednotnému a bezproblémovému výkonu rozhodčích nálezů.

Významné mezinárodní úmluvy začaly vznikat od 20. let 19. století. Z tohoto období pochází tzv. Ženevské protokoly, zahrnující Ženevský protokol o doložkách a rozsudím z roku 1923 a Ženevskou úmluvu o vykonatelnosti cizích rozhodčích výroků z roku 1927. Tyto úmluvy jsou považovány za první snahu o unifikaci v oblasti rozhodčího řízení, nicméně zaměřovala se pouze na uznávání a výkon tzv. cizích rozhodčích nálezů a mnoho jiných dílčích otázek rozhodčího řízení tak zůstalo neřešených.⁶¹

Značným pokrokem v mezinárodní úpravě se stala Newyorská úmluva o uznání a výkonu rozhodčích nálezů z roku 1958, která vznikla pod záštitou OSN a doposud byla ratifikována téměř 150 státy. Newyorská úmluva již podrobně upravuje povinnosti států uzнат rozhodčí smlouvu, uzнат závazek plynoucí z cizího rozhodčího nálezu a umožnit jejich výkon, zároveň však upravuje možnost státu odepřít uznání a výkon z taxativně uvedených důvodů.⁶²

⁶¹ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 106-107

⁶² ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 107

Jako do určité míry regionální úmluvu lze uvést Evropskou úmluvu o mezinárodní obchodní arbitráži z roku 1964, v době jejího vzniku bylo jejím cílem zejména napomoci řešení sporů mezi obchodníky z východních a západních zemí Evropy, byla však do současné doby ratifikována pouze devíti státy.⁶³

Neméně významné pak jsou dvoustranné mezinárodní úmluvy, zejména smlouvy o právní pomoci a smlouvy týkající se investování na území druhého státu. Neopominutelný vliv bezpochyby mají také řady mezinárodních rozhodčích soudů či Vzorový zákon o mezinárodní obchodní arbitráži UNCITRAL.

2.1.2. Vnitrostátní prameny rozhodčího řízení

V České republice je rozhodčí řízení institutem tradičním, o čemž svědčí i jeho zákonná úprava. Samostatným zákonem je rozhodčí řízení upraveno již od roku 1964. Dřívější úpravě jsem se podrobněji věnovala v kapitole 1.1. této práce, tudíž na tomto místě se budu nadále věnovat výlučně v současnosti platné právní úpravě.

V současnosti je právní úprava rozhodčího řízení svěřena zákonu č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, jenž byl přijat dne 1.11.1994. Tento zákon vychází z mnoha ustanovení předchozího zákona, nicméně znění zákona bylo inspirováno též některými zahraničními úpravami a velice důležitou inspirací se stal též Vzorový zákon o mezinárodní obchodní arbitráži UNCITRAL z roku 1985.⁶⁴ Tímto zákonem došlo konečně k rozšíření sporů, které lze podrobit rozhodčímu řízení i na spory vnitrostátní neobchodního charakteru. Zákon upravuje komplexně celý proces, od založení pravomoci rozhodců, přes průběh rozhodčího řízení až po výkon rozhodčího nálezu.

Za dobu účinnosti zákona vyšla najevo jeho pozitiva i negativa. Předně v praxi se ukázalo, že rozhodčí řízení bylo mohutně využíváno v případě sporů z formulářových smluv, čímž však bylo silně zneužíváno slabšího postavení spotřebitele. V době zpracování této práce doprovází zákon celkem sedm novel.

⁶³ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 107-108

⁶⁴ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů [online]. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=oz5f6mjzhe2f6mrrgzpwi6rnga&groupIndex=0&rowIndex=0>

Té zatím nejvýznamnější, provedené zákonem č. 19/2012 Sb., bude věnována samostatná kapitola níže.

Dalším vnitrostátním pramenem rozhodčího řízení jsou statuty a řády, jež mohou na základě zmocnění § 13 odst. 2 ZRR vydávat stálé rozhodčí soudy. Tyto řády obsahují ucelený soubor procesních pravidel pro řízení u konkrétní rozhodčí instituce. Strany sporu si mohou dle řádu vybrat konkrétní instituci, či v rozhodčím řízení ad hoc mohou strany určitý procesní řád zahrnout do své smlouvy odkazem.

2.2. Novela zákona o rozhodčím řízení

Novela ZRR přijatá zákonem č. 19/2012 Sb., je jakýmsi završením dlouhodobého procesu zajištění kompatibility české úpravy s unijními požadavky na právní řády členských států, zejména pak zajištění provedení řady směrnic EU směřujících k ochraně spotřebitele.

Na základě čl. 169 SFEU *přispívá EU k podpoře zájmů spotřebitelů a zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitele, zejména k ochraně zdraví, bezpečnosti a hospodářských zájmů spotřebitelů, jakož i k podpoře jejich práva na informace, vzdělávání a práva sdružovat se k ochraně svých zájmů.* K provedení této spotřebitelské politiky EU byla přijata řada směrnic. Jde především o:

- Směrnice Rady 85/577/EHS ze dne 20. prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory.
- Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 23. září 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na

dálku a o změně směrnice Rady 90/619/EHS a směrnic 97/7/ES a 98/27/ES.

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/122/ES ze dne 14. ledna 2009 o ochraně spotřebitele ve vztahu k některým aspektům smluv o dočasném užívání ubytovacího zařízení (*timeshare*), o dlouhodobých rekreačních produktech, o dalším prodeji a výměně.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES.

Pokud by k novelizaci ZRŘ nedošlo, vystavovala by se Česká republika nemalým sankcím ze strany EU. Novela provedená zákonem č. 19/2012 Sb., je tak běžně označována jako spotřebitelská novela či jako euronovela. ZRŘ před novelizací do svých ustanovení nikterak nepromítal aktuální trendy ochrany spotřebitele, bylo tak nevyhnutelné zapojit principy ochrany spotřebitele i do oblasti rozhodčího řízení, jak už ostatně v praxi činily soudy, a to jak SDEU tak i soudy vnitrostátní, které mnohdy pro svá ochranná rozhodnutí neměly oporu v zákoně.⁶⁵

Primárním účelem novely ZRŘ tak byla ochrana spotřebitele, když do přijetí novely zákon tuto oblast nikterak nespécifikoval a aplikační a výkladové problémy byly nechány výlučně na judikatuře. Bylo též nevyhnutelné zohlednit konečně poměrně ustálenou judikaturu SDEU, která se týká především platnosti rozhodčích smluv ve spotřebitelských vztazích. SDEU dovedl, že vnitrostátní soud je i bez návrhu povinen zkoumat neplatnost rozhodčí doložky a to i v rámci vykonávacího řízení (např. rozhodnutí C-168/05 Mostaza Claro nebo rozhodnutí C-40/08 Asturcom).⁶⁶

⁶⁵ LISSE, L. a kol. *Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou*, Praha: Ústav práva a právní vědy, o.p.s. 2012, s. 35

⁶⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů [online]. [cit. 2014-02-16]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=oz5f6mrqgefz6mjzl5shuljq>

Koncept i samotný text novely je určitým kompromisním řešením mezi zájmy veřejnosti v pozici spotřebitelů a zájmem podnikatelským. Jak uvádí Bělohávek⁶⁷, její vývoj byl ovlivněn také řadou politických zájmů, když se objevily i snahy o absolutní vyloučení arbitrability spotřebitelských sporů. Nutno zde ale uvést, že novelou provedené změny jsou změnami zásadními pouze ve vztahu ke spotřebitelským sporům, tedy těm kdy na jedné straně stojí spotřebitel, v obecném mají změny ZRŘ spíše zpřesňující charakter a nedochází tak k zásadním změnám charakteru a principů rozhodčího řízení.⁶⁸ Inspirací novely se stala německá úprava rozhodčího řízení, z níž navržený model vycházel a dále byly zohledněny prvky vyjádřené v doporučení Evropské komise 98/257/ES o zásadách pro orgány příslušné pro mimosoudní urovnávání spotřebitelských sporů.⁶⁹

Jako prvky ochrany spotřebitele tak byly mimo jiné zakotveny povinnost uzavírat rozhodčí smlouvu na samostatné listině, povinnost uvádět v rozhodčí smlouvě určité obligatorní údaje, zpřísnění požadavků na osobu rozhodce či povinnost rozhodovat spotřebitelské spory v souladu s právními předpisy na ochranu spotřebitele. Blíže se na konkrétní dílčí změny provedené spotřebitelskou novelou zaměřím v následujících kapitolách, vždy věcně přidružené k dané podkapitole.

2.3. Rozhodčí smlouva

Rozhodčí řízení může být provedeno pouze za existence dvou základních skutečností. Za prvé se musí jednat o arbitrabilní spor, když o podmínkách arbitrability bylo pojednáno již výše této práci. Druhým nezbytným předpokladem je existence platné rozhodčí smlouvy. Možnost svěřit projednání sporu soukromoprávnímu subjektu je vlastně omezením jurisdikční výsosti státu a proto stát prostřednictvím právní úpravy tuto možnost reguluje a zajišťuje tak určitý

⁶⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. Změny v rozhodčím řízení. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 5, s. 15

⁶⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. Změny v rozhodčím řízení. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 5, s. 15

⁶⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů [online]. [cit. 2014-02-16]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=oz5f6mrqgef6mjzl5shuljq>

standard v rozhodování. Právní úprava tak předjímá určité požadavky na dohodu stran, kterou je rozhodčí smlouva.

Obecnou definici rozhodčí smlouvy ZRŘ neobsahuje, nicméně určitou definici můžeme nalézt v čl. 7 Vzorového zákona UNCITRAL: „*Rozhodčí smlouva je dohoda stran, že všechny nebo určité spory, které mezi nimi vznikly nebo mohou vzniknout z určitého právního vztahu, ať již smluvního, nebo mimosmluvního, budou řešeny v rozhodčím řízení*“.⁷⁰ Tato definice v zásadě odpovídá i naší právní úpravě, obsažené v § 2 odst. 3 ZRŘ a následně v § 3, byť se nejedná o úpravu příliš podrobnou. O to širší se otevírá prostor pro právní praxi a judikaturu, jež je v této oblasti velmi významná.

ZRŘ v ustanovení § 2 odst. 3 rozlišuje dva typy rozhodčích smluv. Kritériem pro jejich rozlišení je doba vzniku sporu a množství sporů. V případě, kdy rozhodčí smlouva dopadá na již vzniklý určitý konkrétní spor, jedná se o smlouvu o rozhodci. Naopak, týká-li se rozhodčí smlouva všech sporů, které teprve v budoucnu vzniknou z určitého právního vztahu, jedná se o rozhodčí doložku. Některé příklady znění rozhodčích doložek jsou obsahem přílohy č. 2 této práce.

Považuji za vhodné zmínit se zde alespoň krátce o právní povaze rozhodčí smlouvy. Hodnocení právní povahy rozhodčí smlouvy je úzce spjato s koncepcemi rozhodčího řízení samotného. Tak teorie jurisdikční zdůrazňuje procesní povahu rozhodčí smlouvy, ale koncepce smluvní se kloní k hmotněprávnímu pojetí. Nutno podotknout, že ani v odborné literatuře nevládne jednoznačný názor, kdy obě pojetí mají v právní teorii své zastánce. Rozehnalová se přiklání k pojetí rozhodčí smlouvy jako institutu práva procesního, neboť se jedná o institut, který pouze vytváří podmínky pro vyřešení sporu, ale do merita sporu nezasahuje. Pro tento názor svědčí i skutečnost, že předmětem rozhodčí smlouvy je přenos pravomoci a nikoli narovnání vztahů. Důsledky této smlouvy jsou též procesní, tj. přenesení pravomoci.⁷¹ K tomuto pojetí se přikláním také, což je nepochybně podepřeno přijetím smíšené teorie rozhodčího řízení, jak jsem uvedla již výše.

⁷⁰ Cit. čl. 7 Vzorového zákona UNCITRAL

⁷¹ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 130-133

Rozhodčí smlouva je zajisté jako každá jiná smlouva dvoustranným právním jednáním, jako taková se bezpochyby musí řídit ustanoveními občanského zákoníku o náležitostech právního jednání. Musí tak být svobodným, vážným, dostatečně určitým a srozumitelným projevem vůle. Rozhodčí smlouvu je oprávněn uzavřít kdokoli, kdo má právní osobnost, tj. kdo je způsobilý mít práva a povinnosti.

Rozhodčí doložka může být obsažena jak ve smlouvě hlavní (tedy ve smlouvě hmotněprávní), tak může být i samostatným smluvním ujednáním a na smlouvu hlavní jen odkázat. Vztah rozhodčí smlouvy a smlouvy hlavní se však vždy posuzuje jako vztah samostatných smluv a to na základě uplatnění principu separace obou smluv. Příмым důsledkem této doktríny je skutečnost, že neplatnost rozhodčí smlouvy nezakládá automaticky neplatnost smlouvy hlavní, což platí i naopak. Nepřímým důsledkem pak je oprávnění rozhodců rozhodovat o své pravomoci, tzv. doktrína pravomoci.⁷²

K platnosti rozhodčí smlouvy je mimo jiné nezbytné, aby byla dostatečně konkrétní, tzn. musí dostatečně určitě vymezovat okruh právních vztahů, na něž dopadá. Jak uvádí Bělohávek: „*Vzhledem k tomu, že rozhodčí smlouva se váže k určitému konkrétnímu sporu nebo ke sporům z určitého okruhu právních vztahů, není možné považovat z důvodu nedostatečné určitosti za platně uzavřenou rozhodčí smlouvu takovou dohodu stran, podle níž budou pravomoci rozhodců podřízeny veškeré spory mezi určitými stranami bez ohledu na důvod vzniku takového sporu, resp. bez ohledu na předmět daného právního vztahu*“.⁷³

Rozhodčí smlouva musí být dle § 3 odst. 1 ZRŘ obligatorně uzavřena písemně, když nedostatek písemné formy způsobuje neplatnost. Dle výše uvedeného ustanovení je však písemná forma zachována, i pokud je rozhodčí smlouva uzavřena telefaxem, dálnopisem nebo elektronickými prostředky. Tuto možnost výslovně nezná Newyorská úmluva, ani Evropská úmluva. Je však jasné, že s ohledem na dobu vzniku těchto úmluv, nemohla být tato možnost v úmluvách zakotvena vzhledem k technickému zázemí v té době. Nicméně v rámci

⁷² ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 134-136

⁷³ Cit. BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 139

historického výkladu se tato možnost dnes již běžně zahrnuje mezi způsoby uzavření rozhodčí smlouvy.

Jedinou výjimkou z požadavku písemnosti je § 3 odst. 2 ZRŘ, který stanoví, že je-li rozhodčí doložka součástí podmínek, jimiž se řídí hlavní smlouva, je rozhodčí doložka platně sjednána i v případě, kdy písemný návrh hlavní smlouvy s rozhodčí doložkou obsaženou v podmínkách byl druhou stranou přijat způsobem, z něhož je patrný její souhlas i s obsahem rozhodčí smlouvy. Zde se jedná o případy, kdy souhlas se smlouvou hlavní byl dán např. faktickým plněním. Za konkludentní souhlas s projednáním věci před rozhodci bez existence písemné rozhodčí smlouvy však nelze považovat pasivitu žalovaného v již zahájeném rozhodčím řízení. Tento názor byl opakovaně judikován i Nejvyšším soudem, např. v Usnesení NS ČR sp.zn 20 Cdo 2857/2006 ze dne 11. září 2007, v němž uvedl: *Ze zákona č. 216/1994 Sb. nelze dovodit, že by pasivita a nečinnost žalovaného v rozhodčím řízení měla za následek podrobení se pravomoci rozhodce; takový následek by bylo možno spojovat pouze s chováním žalovaného, jenž by byl aktivní při projednávání sporu, aniž by nejpozději při svém prvním úkonu ve věci samé neexistenci rozhodčí smlouvy namítl (§ 15 odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb.). Jiná situace by nastala v případě, že by rozhodčí smlouva uzavřena byla, byť neplatně. V takovém případě by pravomoc rozhodce k vydání rozhodčího nálezu založena byla; obrana žalovaného by spočívala v podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu.*⁷⁴ Pasivita žalovaného tak v žádném případě neznamená souhlas s projednáním věci před rozhodci.

Konečně se dostávám k novinkám v oblasti rozhodčích smluv ve spotřebitelských sporech zavedeným spotřebitelskou novelou. Jednou z navrhovaných možností bylo i absolutní zrušení arbitrability spotřebitelských sporů, nakonec však byla novelou do § 3 ZRŘ zakotvena nová ustanovení, jež obsahují specifické podmínky uzavření platné rozhodčí smlouvy pro spory ze spotřebitelských smluv. Nově musí být rozhodčí smlouva ve spotřebitelských vztazích obsažena v samostatné listině, tzn. v listině odlišné od smlouvy hlavní.⁷⁵ Neplatné nadále jsou i rozhodčí doložky obsažené v různých obchodních či

⁷⁴ Podobně také Usnesení NS ČR ze dne 26. července 2011, sp.zn. 20 Cdo 2299/2011

⁷⁵ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 177

všeobecných podmínkách. Nutno poznamenat, že samostatnost není absolutní v technickém provedení, tzn., že rozhodčí smlouva může být součástí stejné listiny jako smlouva hlavní, ale musí být naprosto zřejmé, že představuje samostatný smluvní akt a že byla projednána, sjednána a uzavřena samostatně.⁷⁶ Podle Bělohávka je tedy možné, aby rozhodčí smlouva byla samostatnou částí listiny, v níže je obsažena smlouva hlavní, za předpokladu, že bude samostatně podepsána.

Ustanovení § 3 odst. 4 upravuje prekonsenzuální fázi. Toto ustanovení totiž vyžaduje, aby byly spotřebiteli před uzavřením rozhodčí smlouvy, a to v dostatečném předstihu, poskytnuty informace o rozdílech mezi rozhodčím řízením a řízením před soudem. To má zajistit, aby byl spotřebitel schopen náležitě posoudit důsledky uzavření této smlouvy. V praxi však může být toto ustanovení problematické, neboť není snadné konkretizovat časový horizont „dostatečného předstihu“ o němž zákon hovoří. Otázkou dále zůstává, jaký rozsah informací má být spotřebiteli sdělován. Dle zákonné formulace „vysvětlení všech následků“ se totiž může jednat o značný objem informací, což naopak může být spotřebiteli k újmě. Postup, jenž by zahrtil spotřebitele informacemi, by mohl působit opačně, než zákonodárce zamýšlel, protože čím více informací je spotřebiteli sdělováno, tím menší je míra jeho pozornosti. S ohledem na účel, který byl zamýšlen, by tak toto ustanovení mělo být vykládáno spíše restriktivně.⁷⁷

Novela dále v § 3 odst. 5 rozšířila rozsah obligatorních náležitostí rozhodčí smlouvy uzavírané spotřebitelem. Nadále tak tato musí obsahovat pravdivé, přesné a úplné informace o rozhodci nebo o tom, že rozhoduje stálý rozhodčí soud, o způsobu zahájení a formě vedení rozhodčího řízení, o odměně rozhodce a druzích nákladů, které mohou spotřebiteli vzniknout a o pravidlech jejich přiznání, o místu konání rozhodčího řízení, o způsobu doručení rozhodčího nálezu a o tom, že pravomocný rozhodčí nález je vykonatelný. Toto ustanovení je vymezeno poměrně přesně a jasně a nevyvolává v praxi výkladové problémy. Náležitosti dle § 3 odst. 5 jsou v případě, kdy rozhoduje stálý rozhodčí soud,

⁷⁶ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 251

⁷⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 252-256

naplněny již odkazem na statuty a řády stálých rozhodčích soudů, pokud ty tyto náležitosti obsahují.

2.4. Subjekty řízení

Subjekty rozhodčího řízení lze charakterizovat jako „nositele práv a povinností, kteří svou činností ovlivňují rozhodčí řízení, na základě práv a povinností daných jim právním řádem nebo rozhodčí smlouvou.“⁷⁸

Jako základní subjekty vystupují v rozhodčím řízení subjekty rozhodující o právech a povinnostech, tj. rozhodčí orgány, a subjekty, které se podrobují pravomoci těchto subjektů, tj. účastníci řízení.

Jako zvláštní subjekt řízení, jež je pouze subjektem fakultativním, může v rozhodčím řízení vystupovat Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, který vstupuje do řízení za stát, týká-li se spor majetku státu.

Od subjektů řízení je nutné odlišovat osoby zúčastněné na řízení. Těmi jsou osoby, které v řízení aktivně vystupují, ale o jejich právech a povinnostech se v řízení primárně nerozhoduje. Jedná se zejména o svědky, znalce, tlumočníky, právní zástupce, apod.

2.4.1. Rozhodčí orgány

Nejprve je nutné se krátce zmínit o skutečnosti, že rozhodčí orgány v rozhodčím řízení nefigurují jako orgány veřejné moci, ale jako soukromoprávní osoby, jak ustáleně judikuje ÚS ČR, když např. v Usnesení ÚS ze dne 15. července 2002, sp.zn. IV. ÚS 174/02, výslovně stanovil, že „*rozhodčí soud je soukromou, a nikoliv veřejnou osobou*“. I v dalších rozhodnutích ÚS byla specifikována povaha rozhodčích orgánů v tom smyslu, že se jedná o soukromé osoby, které nejsou součástí soudní moci.⁷⁹

Rozhodčí orgány nevytváří žádnou ucelenou, organizovanou, hierarchicky propojenou soustavu, zřízenou zákonem, tak jak je tomu u obecných soudů. S přihlédnutím k povaze rozhodčího řízení takové organizování struktur

⁷⁸ Cit. ZAHRADNÍKOVÁ, R., et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 470

⁷⁹ Např. Usnesení sp.zn. IV. ÚS 511/03, usnesení sp.zn. Pl. ÚS 37/08

ani není možné. Rozhodčí orgány ale nejsou ani součástí soudní struktury, neboť nemají obecnou pravomoc, ale jejich pravomoc je dána vždy pro případ, pro který jsou ustaveni.

Rozhodci ad hoc rozhodují jednotlivě, nejsou organizováni žádnou institucí, čili rozhodují pouze jako nezávislé soukromé osoby. Naopak stálé rozhodčí soudy jsou instituce (odtud označení institucionalizované rozhodčí řízení), nicméně jejich organizace není stanovena zákonem, tak jako v případě soudů.

Na rozdíl od obecných soudů, kde je obsazení soudu stanoveno přímo zákonem, v případě rozhodčího řízení je obsazení rozhodčích soudů primárně určeno dohodou stran. Strany si tak samy zvolí počet rozhodců, příp. i způsob jejich určení. Rozhodovat spor tak může buď jediný rozhodce, nebo rozhodčí senát, ten může být např. tříčlenný, pětičlenný atd., ale počet rozhodců v senátu musí být v každém případě vždy lichý. Počet rozhodců tak není obligatorně určen, když v rozhodčím řízení ad hoc záleží výlučně na vůli stran. I stálé rozhodčí soudy, ač mnohdy stanoví počet rozhodců ve svých řádech, též umožňují zohlednit vůli stran jejich vzájemnou dohodou.

ZRŘ v § 4 stanoví určité předpoklady, které musí fyzická osoba naplňovat, aby mohla vykonávat funkci rozhodce. Rozhodcem může být pouze občan ČR, který je zletilý, bezúhonný a plně svéprávný. Může jím však být i cizinec, a to za předpokladu, že je způsobilý k právním jednáním alespoň dle právního řádu ČR.⁸⁰ Co se věku týče, je výkon funkce rozhodce omezen toliko dosažením zletilosti, není stanovena omezující horní věková hranice jako v případě soudců.

Výše uvedené podmínky rozhodcovské způsobilosti musí zůstat naplněny po celou dobu trvání rozhodčího řízení, neboť se jedná o podmínky výkonu funkce rozhodce a nikoli jen podmínky pro jmenování.⁸¹ Pokud by rozhodčí nález vydal rozhodce, který nenaplňoval zmíněné podmínky, je možné

⁸⁰ Tato úprava byla s účinností od 1.1.2014 přesunuta do ustanovení § 118 ZMPS.

⁸¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 305

takový rozhodčí nález napadnout návrhem na zrušení dle § 31 písm. c) ZRŘ. Takový rozhodčí nález tedy nebude nulitním aktem.⁸²

Omezení rozhodcovské způsobilosti také může plynout ze zvláštních právních předpisů. Jedná se o případy inkompatibility funkcí. Například výkon funkce rozhodce není slučitelný s výkonem funkce soudce, asistenta soudce, soudce Ústavního soudu či státního zástupce⁸³.

ZRŘ, jak výslovně uvádí v § 1, upravuje rozhodování majetkových sporů nezávislymi a nestrannými rozhodci. V souladu s tím přistupují na osobu rozhodce další požadavky, a to nestrannost, nezávislost a nepodjatost. Zejména laickou veřejností bývá často namítáno, že rozhodci nemohou tyto požadavky naplňovat s ohledem na svou ekonomickou vázanost na určitého účastníka. Tato námitka se dostala až k Ústavnímu soudu, který v usnesení III. ÚS 1208/10 ze dne 30. června 2010 tuto námitku odmítl.

Spotřebitelská novela ZRŘ přinesla novinky i v oblasti rozhodcovské způsobilosti. Došlo tak ke zpřísnění předpokladů pro výkon funkce rozhodce ve spotřebitelských sporech. Ustanovením § 4 odst. 3 ZRŘ byl zřízen seznam rozhodců pro spotřebitelské spory vedený Ministerstvem spravedlnosti. Zápis na tento seznam je tak nyní podmínkou pro výkon funkce rozhodce ve spotřebitelských sporech, když do seznamu mohou být zapsány na vlastní žádost osoby, které naplní zákonem předvídané podmínky pro zápis. Pro zápis do tohoto seznamu je dle § 40b odst. 2 ZRŘ nutné vedle výše uvedených podmínek nutné naplnit i další požadavky. Rozhodci spotřebitelských sporů tak musí mimo jiné splňovat podmínku kvalifikační, tj. musí mít dosaženo vysokoškolské vzdělání v oboru právo, absolvované v ČR nebo v zahraničí, jež je v ČR jako plnohodnotné uznáváno. Dále musí osoba pro zápis do seznamu zaplatit správní poplatek ve výši 5 000 Kč a nesmí být v posledních pěti letech vyškrtuta ze seznamu na základě rozhodnutí ministerstva.

⁸² BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 306-307

⁸³ Dle zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu a zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

2.4.1.1. Rozhodci ad hoc

V rozhodčím řízení ad hoc rozhodci rozhodují vždy pouze jeden konkrétní spor. Strany samy v něm určují, že jejich spor bude projednávat a rozhodovat jeden nebo více (rozhodčí senát) konkrétních rozhodců.

Aby určitá osoba mohla vykonávat funkci rozhodce, musí samozřejmě zcela naplňovat předpoklady pro tuto funkci, které byly popsány výše. Možnost ovlivnění výběru rozhodující osoby je jednou z hlavních výhod rozhodčího řízení a také silným důvodem pro upřednostnění rozhodčího řízení před řízením soudním. Stranám sporu je tak dána maximální volnost při výběru rozhodce, jež je omezena pouze splněním základních požadavků na tuto osobu. Volnost výběru je větší měrou omezena ve spotřebitelských sporech, kde jsou po přijetí novely zpřísněny požadavky na osobu rozhodce, jak již ostatně bylo podrobněji uvedeno výše.

Při určování osoby rozhodce lze uplatnit několik metod, resp. použít několik postupů pro tento výběr, jež ZRŘ umožňuje. Primárně určí konkrétní osoby rozhodců rozhodčí smlouva. To je typické zejména pro smlouvy o rozhodci, v případě rozhodčích doložek nebývá tento postup často využíván a nejeví se ani jako praktický, když není jasné, kdy ke vzniku sporu v budoucnu dojde a zdali vůbec. V průběhu času také může dojít ke změnám, jež by zapříčinily např. vyloučení výkonu funkce rozhodce. Dohoda o konkrétním rozhodci je obvyklá v rozhodčím řízení ad hoc, ale není vyloučena ani v řízení před stálými rozhodčími soudy, pokud to jejich řády dovolují.⁸⁴

Druhou možností je, že strany se dohodnou na třetí osobě, která rozhodce určí místo nich. V takovém případě se jedná o tzv. appointing authority. Může se zřejmě jednat o fyzickou i právnickou osobu, neboť ZRŘ žádné omezení v tomto smyslu neobsahuje. Tuto možnost výslovně zakotvila až spotřebitelská novela a to do ustanovení věty druhé § 7 odst. 1 ZRŘ. Avšak i před přijetím novely byl tento postup považován za běžný ve vnitrostátním i mezinárodním rozhodčím řízení. Pochybnosti do aplikace institutu „appointing authority“ vnesla až novější judikatura z doby velkého rozmachu rozhodčího řízení ad hoc, čímž se

⁸⁴ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 369-370

rozproudily diskuse ohledně způsobu určení rozhodce v případě ad hoc rozhodčích center.

Tuto vlnu judikatury zahájilo usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. května 2009, sp.zn. 12 Cmo 496/2008, kde Vrchní soud dospěl k názoru: *„Pokud rozhodčí smlouva neobsahuje přímé určení rozhodce ad hoc, anebo konkrétního způsobu jeho určení, ale jen odkazuje ohledně výběru rozhodce a stanovení pravidel rozhodčího řízení na právnickou osobu, které není stálým rozhodčím soudem zřízeným n základě zákona a odkazuje na touto právnickou osobou stanovené statuty a řády ke jmenování a výběru rozhodců, jakož i způsobu vedení rozhodčího řízení a stanovení pravidel o nákladech řízení, pak je taková rozhodčí smlouva neplatná dle § 39 obč. zák. pro obcházení zákona.“* Tento názor následně zastával i NS ČR, např. v usnesení vydaném občanskoprávním a obchodním kolegiem dne 11. května 2011, sp.zn. 31 Cdo 1945/2010.

Využití institutu „appointing authority“ se tak, zejména po novele, která takový postup výslovně zakotvuje, v zásadě připouští, a to za podmínky, že jsou naplněny určité předpoklady. Primárně je vždy nutné trvat na požadavku nestrannosti a nezávislosti této třetí osoby, neboť nepřítomnost nezávislosti či nestrannosti třetí osoby logicky vede k pochybnostem o nezávislosti či nestrannosti rozhodce.⁸⁵ Appointing authority by měla být odlišná od subjektu, u něhož probíhá řízení nebo který tzv. administruje řízení. Třetí osoba určená stranami k určení rozhodce tak musí být nezávislá na administrativním centru. Jak uvádí ve svém komentáři Bělohlávek: *„bude-li při rozhodčím řízení ad hoc poskytovat organizační a technickou podporu specializovaný subjekt, který není stálým rozhodčím soudem, je problematické a spíše zpochybňuje nestrannost postupu při určování osoby rozhodce, aby takový specializovaný subjekt, nebo jakákoli jiná osoba s ním spojená, současně plnil také funkci appointing authority.“*⁸⁶

Strany si dále mohou určit, že rozhodce bude určen způsobem upraveným v pravidlech pro rozhodčí řízení. O této možnosti odborná veřejnost dříve vedla diskuse, když postavena najisto byla spotřebitelskou novelou ZRŘ,

⁸⁵ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář.* 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 374-375

⁸⁶ Cit. BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář.* 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 376

kdy její použití bylo upřesněno. Tento postup lze tedy nyní použít v případě, pokud pravidla budou v plném a pro strany závazném rozsahu připojena k rozhodčí smlouvě.⁸⁷

V případě, že se strany nedohodnou na žádném z výše uvedených postupů, uplatní se postup stanovený zákonem. Dle § 7 odst. 2 ZRŘ každá ze stran jmenuje jednoho rozhodce a tyto dva rozhodci si zvolí rozhodce předsedajícího. Pokud však některá ze stran rozhodce do 30 dnů od doručení výzvy druhé strany neurčí, nebo pokud se rozhodci jmenovaní stranami nedohodnou na předsedajícím rozhodci, bude postupováno dle § 9 ZRŘ, tj. rozhodce či předsedajícího rozhodce jmenuje soud.

ZRŘ výslovně stanoví, že počet rozhodců musí být vždy lichý. Otázkou je, jaký následek by mohlo mít určení sudého počtu rozhodců stranami. Dle názoru Bělohávků záleží na tom, zda strany považují sudý počet rozhodců za podstatné ustanovení rozhodčí smlouvy, pokud ano bude tato smlouva neplatná celá. Naopak, pokud sudý počet rozhodců není pro strany podstatný, půjde pouze o neplatnost ustanovení o počtu rozhodců.

2.4.1.2. Stálé rozhodčí soudy

Jedinými právníckými osobami, které jsou oprávněny rozhodovat spory v rozhodčím řízení, jsou stálé rozhodčí soudy. Jejich existence však není porušením pravidla, že rozhodcem může být toliko fyzická osoba, neboť i stálý rozhodčí soud rozhoduje prostřednictvím konkrétních rozhodců jako osob fyzických.⁸⁸ Stálý rozhodčí soud je institucí, jež je určena k rozhodování sporů v rozhodčím řízení. Nejedná se ale o soud v pravém slova smyslu, tedy o orgán v rámci soudní moci.

Stálé rozhodčí soudy mohou být zřízeny pouze zákonem, nebo pokud jejich zřízení jiný zákon výslovně připouští. ZRŘ však přímo stálé rozhodčí soudy nezřizuje, nýbrž ponechává to zvláštním zákonům. Před přijetím novely ZRŘ

⁸⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání*, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 377-378

⁸⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání*, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 308-309

hovořil o zřizování na základě zákona, což však vyvolávalo různé interpretace, když někteří považovali za nutné zřízení zvláštním zákonem a jiní považovali za dostatečné zřízení v souladu se ZRŘ. Novela tak výslovně zakotvila v té době již převažující právní názor.

Ustanovení § 13 odst. 2 ZRŘ umožňuje stálým rozhodčím soudům vydávat vlastní statuty a řády, které však musí být obligatorně zveřejněny v Obchodním věstníku.⁸⁹ Obsahem těchto statutů a řádů může být zejména způsob jmenování rozhodců a jejich počet, způsob vedení řízení a rozhodování, či pravidla o nákladech řízení a odměně rozhodců.

Aktuálně v České republice existují tři stálé rozhodčí soudy zřízené zákonem, a to Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky,⁹⁰ Burzovní rozhodčí soud při Burze cenných papírů Praha, a.s.,⁹¹ a Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno.⁹²

Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR byl založen v roce 1949 a působil v té době při Československé obchodní komoře. Později v roce 1980 byl jeho název změněn na Rozhodčí soud při Československé obchodní a průmyslové komoře a s účinností od 1.1.1995 došlo ke změně názvu na Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, a to zákonem č. 223/1994 Sb. Přes uvedené změny názvu jde stále o týž soud, který si za dobu své existence získal významné postavení mezi evropskými rozhodčími soudy.⁹³ RS při HK ČR a AK ČR je oprávněn rozhodovat veškeré majetkové spory, pokud jsou arbitrabilní a jeho pravomoc je stanovena rozhodčí smlouvou nebo mezinárodní smlouvou. Sídlem rozhodčího soudu je Praha, sudiště lze však nalézt též v Plzni, Brně, Ostravě a Hradci Králové. V čele stojí předsednictvo rozhodčího soudu, které je tvořeno předsedou, místopředsedy a dalšími členy předsednictva.

⁸⁹ Obchodní věstník je upraven nařízením vlády č. 503/2000 Sb., o Obchodním věstníku, v platném znění.

⁹⁰ Zřízen zákonem č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, v platném znění

⁹¹ Zřízen zákonem č. 214/1992 Sb., o burze cenných papírů, v platném znění

⁹² Zřízen zákonem č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách, v platném znění

⁹³ SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. *Rozhodčí řízení historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, s. 53-55

Burzovní rozhodčí soud při Burze cenných papírů Praha, a.s. rozhoduje nejen spory z burzovních obchodů, pro které byl primárně zřízen, ale i spory z ostatních obchodů s investičními instrumenty, spory z podnikání na kapitálovém nebo peněžním trhu apod.⁹⁴

Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno je oprávněn rozhodovat spory z obchodů provedených na Českomoravské komoditní burze Kladno a na Obchodní burze Hradec Králové, a dále také spory z mimoburzovních obchodů v oblasti komodit obchodovaných na těchto burzách.⁹⁵

Nejnámějším a nejčastěji využívaným je RS při HK ČR a AK ČR, nepochybně proto, že je jediným stálým rozhodčím soudem s všeobecnou působností. Zbylé dva jmenované stálé rozhodčí soudy jsou silně specializované a v porovnání s RS při HK ČR a AK ČR tak nejsou hojně využívány.

2.4.1.3. Problematika tzv. arbitrážních center

Mimo zavedení prostředků na ochranu spotřebitele řešila novela ZRŘ i některé další problémy, které vyvolávaly široké diskuse. Jde zejména o problematiku tzv. arbitrážních center. Tato centra či sdružení jsou právníckými osobami, které organizují rozhodčí řízení. Nejedná se však o stálé rozhodčí soudy, neboť nejsou zřízeny zákonem, nýbrž o subjekty, které poskytují služby v oblasti rozhodčího řízení.

Otázce postavení arbitrážních center se v minulých letech věnovala poměrně hojně judikatura vyšších soudů i mnoho odborných časopiseckých článků. Někteří autoři shledávali tyto instituce za ilegální, např. Růžička⁹⁶, jiní je považovali za legální a dovolené, např. Bělohávek, či Pavelka.⁹⁷

⁹⁴ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání*, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 453

⁹⁵ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání*, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 453

⁹⁶ RŮŽIČKA, K. Je rozhodčí smlouva základem rozhodčího řízení?. *Bulletin advokacie*, 2005, č. 10, s. 52 – 54.

⁹⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. Rozhodčí řízení ad hoc vs. řízení před stálými rozhodčími soudy a postavení tzv. rozhodčích center. *Bulletin advokacie*, 2005, č. 10, s. 55.

PAVELKA, M. Rozhodčí řízení před tzv. rozhodčími centry. *Bulletin advokacie*, 2005, č. 7-8, s. 58 – 59.

Dle ZRŘ se rozlišuje řízení před stálými rozhodčími soudy a řízeními před rozhodci *ad hoc*. Rozhodčí centra však nejsou stálými rozhodčími soudy podle § 13 ZRŘ, protože nesplňují podmínky pole § 13 odst. 1 ZRŘ. Tato centra však plní často nezastupitelnou roli při poskytování organizačně technického zázemí pro činnost rozhodců *ad hoc*. Tzv. arbitrážní centra mohou zajisté vydávat svá pravidla pro řízení, nicméně tyto nejsou považovány na řády ve smyslu § 13 odst. 2 ZRŘ, ale je nutné je chápat jen jako doporučený obsah dohody stran o postupu v řízení.⁹⁸ Tato pravidla však nejsou automaticky závazná, vždy je třeba konsensu stran na jejich použití, když novelou byla zavedena povinnost připojit taková pravidla k rozhodčí smlouvě. Nebudou-li taková pravidla subjektu, jenž není stálým rozhodčím soudem, součástí rozhodčí smlouvy, nebudou pro rozhodčí řízení použitelná.

V našem právním řádu není přípustné sjednání pravomoci tzv. arbitrážního centra v rozhodčí smlouvě, neboť to by bylo sjednání pravomoci subjektu, jenž není oprávněn k vedení rozhodčího řízení, a to pod hrozbou sankce neplatnosti rozhodčí smlouvy.⁹⁹

Novelou bylo dále tzv. arbitrážním centřům zakázáno používání takových označení, která by mohla vyvolávat záměnu se stálými rozhodčími soudy. Tento názor byl už před přijetím novely judikován Ústavním soudem v usnesení sp.zn. II. ÚS 3057/10 ze dne 5. října 2011, kde uvedl, že označení soukromé právnické osoby jako „soud“ *„je možno chápat také jako uvedení spotřebitele v omyl, neboť tento název obchodní společnosti je zavádějící, když se o žádný rozhodčí soud ve skutečnosti nejedná, ale jde o soukromý subjekt, zabývající se výlučně podnikatelskou činností v oblasti obchodu a služeb“*. Novela tak zakotvila názor potvrzený i judikaturou. Subjekty, které tento požadavek nesplňovaly, musely tento nedostatek odstranit, k čemuž jim byla stanovena přiměřená lhůta.¹⁰⁰

⁹⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 458

⁹⁹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 457-460

¹⁰⁰ BĚLOHLÁVEK, A. J. Změny v rozhodčím řízení. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 5, s. 15

Ani po přijetí novely ZRŘ však působení těchto center, resp. specializovaných subjektů není v zásadě vyloučeno, ač mnozí při projednávání novely ZRŘ toto vyloučení požadovali.

2.4.2. Účastníci řízení

Druhou skupinou subjektů rozhodčího řízení jsou účastníci řízení, tedy ti, o jejichž právech a povinnostech má být v řízení primárně rozhodováno. ZRŘ ve svých ustanoveních důsledně dodržuje terminologický výraz „strana“, pouze v § 8 odst. 3 ZRŘ najednou užívá pojem „účastník“. Pravděpodobně se však jedná pouze o drobnou nedůslednost zákonodárce, která nemá zamýšlený kvalifikovaný význam.

ZRŘ neobsahuje ve svých ustanoveních definici ani vymezení účastníků řízení. Jelikož ZRŘ zvláštní úpravu neobsahuje, je třeba s odkazem na § 30 ZRŘ vycházet z ustanovení OSŘ. V § 19 OSŘ nalezneme vymezení způsobilosti být účastníkem řízení, když způsobilý v tomto smyslu je ten, kdo má právní osobnost. Procesně způsobilý je dle § 20 OSŘ každý v rozsahu, v jakém je svéprávný. Procesní způsobilost účastníka tak může být pouze omezena, v souladu s příslušnými ustanoveními OZ o svéprávnosti osoby.

Způsobilost být účastníkem a procesní způsobilost účastníka musí rozhodci stejně jako soudci zkoumat jako jednu z podmínek řízení. Nedostatek způsobilosti být účastníkem řízení je neodstranitelnou vadou řízení, naproti tomu nedostatek procesní způsobilosti je vadou odstranitelnou, kterou lze v řízení zhojit zastoupením účastníka.

Účastníky jsou dle definice obsažené v § 90 OSŘ žalobce a žalovaný. To lze nepřímou dovodit i ze ZRŘ, když v § 14 odst. stanoví, že rozhodčí řízení se zahajuje žalobou. Žalobce je účastník, který iniciuje zahájení rozhodčího řízení podáním žaloby k ochraně svých práv, je nadán aktivní věcnou legitimací. Oproti tomu pasivní věcná legitimace je svěřena druhé straně sporu, tj. žalovanému.

V rozhodčím řízení je přípustné zastoupení stran, uplatňuje se stejně jako v soudním řízení zastoupení zákonné, zastoupení na základě plné moci a zastoupení na základě rozhodnutí. Zákonné zastoupení vzniká na základě zákona, přičemž zákonného zástupce musí v řízení vždy mít nezletilé děti a osoby

omezené ve svéprávnosti v rozsahu svého omezení. Zastoupení na základě plné moci je zastoupení osobou, jež si účastník sám dobrovolně zvolí, za účelem kvalifikovaného hájení svých práv. Zmocněncem se může stát pouze fyzická osoba, a to advokát, dále též notář či patentový zástupce v rozsahu svých oprávnění podle zvláštních zákonů, příp. obecný zmocněnec.¹⁰¹ V praxi dochází v rozhodčím řízení nejčastěji k zastoupení advokátem, když zastoupení obecným zmocněncem by ve většině případů nenaplnilo požadovaný prvek odbornosti. Zastoupení zákonné a zastoupení na základě rozhodnutí je, podle mého názoru, v rozhodčím řízení prakticky nevyužívané, neboť k uzavírání rozhodčích smluv dochází především v obchodním styku.

2.5. Průběh rozhodčího řízení

2.5.1. Zahájení rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení se zahajuje shodně jako sporné civilní řízení podáním žaloby. Řízení je zahájeno dnem, kdy žaloba došla rozhodčímu orgánu, tj. stálému rozhodčímu soudu nebo předsedajícímu rozhodci (příp. jinému jmenovanému rozhodci, není-li předsedající rozhodce jmenován). Rozhodčí orgán, kterému je žaloba směřována, je povinen po jejím obdržení na žalobě vyznačit den, kdy mu byla doručena. To je nezbytné z důvodu vážných procesněprávních i hmotněprávních účinků spojených s tímto okamžikem. K procesněprávním účinkům patří např. vznik povinnosti rozhodce zkoumat procesní podmínky, vznik překážky věci zahájené, vznik procesněprávního vztahu mezi stranami a rozhodčím orgánem. Mezi hmotněprávní účinky patří hlavně zastavení běhu prekluzivních a promlčecích lhůt.

Výše zmíněné účinky však nastanou pouze za podmínky, že řízení bylo zahájeno u příslušného orgánu. Právní účinky žaloby zůstávají zachovány v případě, kdy žaloba byla podána u soudu, ačkoli byla dána pravomoc rozhodce, pokud je ve věci podán návrh na zahájení řízení k rozhodci do 30 dnů od doručení usnesení o zastavení řízení. Tato úprava je výslovně obsažena v § 106 odst. 2

¹⁰¹ ZAHRADNÍKOVÁ, R., et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 99

OSŘ, novelou ZRŘ provedenou zákonem č. 303/2013 Sb. však byla analogicky převzata do § 16 ZRŘ, takže nyní toto platí obousměrně.

Svou pravomoc rozhodovat ve věci, jsou rozhodci povinni zkoumat nejen v okamžiku podání žaloby, ale po celé řízení. Dospějí-li rozhodci k závěru, že jejich pravomoc dána není, vydají usnesení, kterým se řízení končí. Dle § 15 odst. 2 ZRŘ lze námitku nedostatku pravomoci vznést nejpozději při prvním úkonu ve věci. Zde spotřebitelská novela, z důvodu prohloubení ochrany spotřebitele, zakotvila výjimku pro případy spotřebitelských sporů, kdy v těchto sporech může spotřebitel uplatnit námitku nedostatku pravomoci kdykoli v průběhu řízení.

Žaloba, aby mohla vyvolat zamýšlené důsledky, musí splňovat určité obsahové náležitosti. ZRŘ sám explicitně náležitosti žaloby neobsahuje, je tak nezbytné přiměřené použití OSŘ¹⁰², na základě § 30 ZRŘ. Povinnými náležitostmi žaloby tak bude především přesné označení stran, tj. musí být označeny tak, aby je nebylo možné zaměnit s jinou osobou, popis skutkových okolností, označení důkazů k prokázání těchto skutečností a též specifikace nároku, jenž je žalobou uplatňován.

V žalobě podané v rozhodčím řízení je též vhodné uvést další náležitosti: odůvodnit pravomoc rozhodčího orgánu, určení rozhodce nebo návrh, aby rozhodce jmenoval příslušný orgán rozhodčího soudu, dále je vhodné uvést způsob postupu v řízení či způsob provádění důkazů, na nichž se strany dohodly, byla-li taková ujednání součástí rozhodčí smlouvy a v neposlední řadě též místo řízení, bylo-li stranami ujednáno.¹⁰³

Řády stálých rozhodčích soudů mohou stanovit další povinné náležitosti žaloby. Řád RS při HK ČR a AK ČR tak oproti náležitostem v OSŘ určuje další zvláštní náležitosti žaloby, a to odůvodnění jazyka řízení, není-li jím čeština, odůvodnění pravomoci rozhodčího soudu, pokud pravomoc nevyplývá z mezinárodní smlouvy pro strany závazné, určení hodnoty předmětu sporu či jméno a příjmení rozhodce, kterého jmenuje žalobce, nebo žádost, aby rozhodce byl jmenován předsedou rozhodčího soudu.¹⁰⁴ Hodnota předmětu sporu je určena

¹⁰² Obecné náležitosti podání dle § 42 odst. 4 OSŘ ve spojení se specifickými náležitostmi návrhu na zahájení řízení dle § 79 odst. 1 OSŘ.

¹⁰³ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 495

¹⁰⁴ § 17 Řádu RS při HK ČR a AK ČR

bud' výši vymáhané částky, nebo hodnotou vymáhané věci či předmětu právních vztahů, jde-li o otázku zda tu právní vztah je nebo není. Vyjádření hodnoty sporu má význam především pro stanovení výše poplatku za rozhodčí řízení, jak je patrné i z přílohy č. 1.

V případě, že žaloba doručená příslušnému rozhodčímu orgánu, nebude obsahovat všechny obligatorní náležitosti uvedené výše, nebo bude trpět jinými vadami, bude rozhodčí orgán postupovat dle § 43 odst. 1 OSŘ a vyzve žalobce k odstranění vad žaloby s poučením, že pokud tak ve stanovené lhůtě neučiní, vystavuje se riziku neúspěchu ve věci. Bělohlávek uvádí, že některé vady žaloby mohou být odstraněny i v průběhu řízení samotného, např. ústním podáním žalobce.¹⁰⁵ To bezesporu svědčí o menší formálnosti rozhodčího řízení oproti řízení soudnímu. Kromě tak podstatných vad, které znemožňují další postup v řízení, jako např. nedostatečná specifikace žalované strany, tak vady žaloby nebrání projednání věci před rozhodcem a nedostatky žaloby budou posuzovány v rámci volného hodnocení důkazů.

Žaloba samozřejmě musí být řádně podepsána¹⁰⁶ a podána v příslušném počtu stejnopisů, a to tak, aby každý účastník i každý rozhodce obdržel jedno vyhotovení. V případě, že ve věci rozhoduje rozhodčí senát, tak musí každý rozhodce mít vlastní spisovou dokumentaci, na rozdíl od členů senátu soudu, neboť rozhodci, jakožto soukromé osoby fakticky nemusejí sdílet pracoviště a musí tak být zajištěn přístup každého rozhodce k veškerým informacím.¹⁰⁷

V rozhodčím řízení mohou být žalobcem uplatněny pouze dva druhy žalob, a to žaloby na plnění a žaloby určovací. Projednání statusových žalob je v rozhodčím řízení vyloučeno, a to s ohledem na podmínky arbitrability sporu. Nejčastěji jsou v rozhodčím řízení podávány žaloby na plnění, které mohou záležet v zaplacení peněžité částky či vydání věci, v požadavku určitého jednání, v požadavku zdržení se určitého jednání či v požadavku strpění určitého jednání. Určovací žaloby jsou pak méně časté, neboť je lze podat pouze v případě

¹⁰⁵ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 496

¹⁰⁶ Je-li to stranami ujednáno, resp. stanoví-li tak řád rozhodčího soudu, je možné žalobu podat elektronicky s ověřeným elektronickým podpisem dle zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, v platném znění.

¹⁰⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 505

prokázání naléhavého právního zájmu. Mezi určovací žaloby patří i žaloby na určení platnosti či neplatnosti smlouvy, které lze také projednat v rozhodčím řízení, s odkazem na § 2 odst. 4 ZRŘ.

2.5.2. Postup v řízení, jednání a dokazování

Jedním z podstatných rozdílů mezi rozhodčím řízením a soudním řízením je úprava postupu v řízení. Právní úprava rozhodčího řízení totiž neobsahuje závazná procesní pravidla pro postup v řízení, tak jako je tomu v OSŘ. V rozhodčím řízení je totiž úprava postupu primárně svěřena do rukou stran sporu. Strany samy se tedy mohou na postupu v řízení dohodnout.

V ustanovení ZRŘ není stanoveno, že by tato dohoda musela být součástí rozhodčí smlouvy. Lze tak dovodit, že dohodu o postupu v řízení lze uzavřít i mimo rozhodčí smlouvu, buď před zahájením řízení, nebo i po něm. Tuto dohodu jsou rozhodci povinni respektovat, pokud není v rozporu se zásadami rozhodčího řízení či dokonce s principem spravedlivého procesu. Autonomie stran tak není absolutní, nýbrž je limitována povinností stran pohybovat se v mezích základních principů a zásad řízení.

Pokud se strany na postupu nedohodnou, může být postup v řízení určován předsedajícím rozhodcem zmocněným k tomu stranami nebo všemi rozhodci, anebo v rukou rozhodujících rozhodců, kteří zvolí postup podle vhodnosti, když dle § 19 odst. 2: „vedou rozhodčí řízení tak, aby bez zbytečných formalit a při poskytnutí stejné příležitosti k uplatnění práv všem stranám byl zjištěn skutkový stav věci potřebný pro rozhodnutí sporu“. Zde se plně projevuje zásada rychlosti a menší formálnost rozhodčího řízení.

Strany jsou též oprávněny přijmout za svá procesní pravidla, která vypracovaly stálé rozhodčí soudy či jiné specializované organizace, a to za podmínky § 19 odst. 4, tedy, že tato pravidla budou připojena k rozhodčí smlouvě. Zároveň platí, že pokud strany podrobily svůj spor pravomoci stálého rozhodčího soudu, platí, že přijaly i jeho řády upravující postup v řízení.

Řízení před rozhodci je primárně ústní, předpokládá se tak konání ústního jednání ve věci. ZRŘ však stranám ponechává možnost dohodou založit písemnost řízení, řízení pak proběhne pouze na základě listinných důkazů.

Dohoda stran o písemnosti řízení však může být prolomena, v případě, kdy to rozhodce považuje za nutné ke zjištění skutkového stavu v rozsahu nezbytném pro rozhodnutí věci, to rozhodci umožňuje věta druhá § 19 odst. 2 ZRŘ.¹⁰⁸ Rozhodčí řízení je vždy neveřejné, přičemž z této zásady se nepřipouští výjimky. Se souhlasem všech stran i rozhodců je možné pouze připustit účast konkrétních třetích osob na ústním jednání, zejména se jedná o poradce či důvěrníky stran. Ještě zbývá uvést, že v otázce ústnosti a neveřejnosti rozhodčího řízení se neuplatňuje žádná speciální úprava ve vztahu ke spotřebitelským sporům.

Ačkoli ZRŘ o takovém institutu nehovoří, Řád RS při HK ČR a AK ČR umožňuje v § 29 vést tzv. zjednodušené řízení, za předpokladu, že se na tom strany písemně dohodnou. Taková dohoda je vyloučena u sporů ze spotřebitelských smluv. Rozhodčí orgán v takovém případě rozhoduje bez ústního jednání, pouze na základě písemností. Řád RS při HK ČR a AK ČR zná i tzv. urychlené řízení, kdy rozhodčí nález nebo usnesení o zastavení řízení musí rozhodčí soud vydat do pevně stanovené doby. Podmínkou urychleného řízení je zaplacení zvýšeného poplatku za rozhodčí řízení.¹⁰⁹

Dokazování je v řízení soudním i rozhodčím stěžejní částí řízení. Dokazování je v rozhodčím řízení také ovládáno zásadou volného hodnocení důkazů, jak již bylo uvedeno výše. Výčet důkazů uvedený v ustanovení § 20 odst. 1 ZRŘ je pouze demonstrativní, při dokazování je tak třeba na základě § 30 ZRŘ analogicky použít předmětná ustanovení OSŘ. Důkazním prostředkem tak mohou být zejména výslechy svědků či účastníků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů nebo fyzických a právnických osob, notářské nebo exekutorské zápisy a jiné listinné důkazy nebo ohledání předmětu, místa či osoby. Také v OSŘ se však jedná pouze o výčet demonstrativní, když jako důkazní prostředek může sloužit vše, co je způsobilé pro zjištění skutkového stavu, např. zvukové či obrazové záznamy atd.¹¹⁰

Oproti soudnímu řízení však není v rozhodčím řízení přípustné provést důkaz obsahem spisu vedeného v jiné věci, a to s ohledem na zásadu neveřejnosti

¹⁰⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 691-692

¹⁰⁹ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 101-102

¹¹⁰ ZAHRADNÍKOVÁ, R., et al. *Civilní právo procesní.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 216

a důvěrnosti rozhodčího řízení. Rozhodčí nález vydaný v jiném sporu však je možné provést jako důkaz listinou, otázku je, jaká bude jeho důkazní hodnota.¹¹¹

Rozhodci jsou oprávněni k zajištění důkazů činit různá opatření, avšak nedisponují žádnou donucovací pravomocí k zajištění výkonu takových opatření. Uplatňuje se tedy tzv. zásada dobrovolnosti účasti osob, tzn., že důkaz výpovědi lze provést pouze, dostaví-li se dotyčná osoba dobrovolně k řízení a výpověď dobrovolně poskytne. O dobrovolnosti by vyslychaná osoba měla být poučena. Stejně to platí i u dalších důkazů, které lze také provést pouze, jsou-li rozhodci dobrovolně poskytnuty.

I přes absenci donucovací pravomoci rozhodců je možné opatření rozhodců vynutit a to prostřednictvím institutu dožádání dle § 20 odst. 2 ZRŘ. Rozhodci tak mohou o provedení úkonu požádat soud. Rozhodce je v takovém případě povinen doložit svou pravomoc a to opisem rozhodčí smlouvy.¹¹² Soud je v případě dožádání rozhodce, prokáže-li rozhodce oprávnění k tomuto úkonu, povinen učinit všechny příslušné kroky k provedení dožádání.

Rozhodčí řízení je ve srovnání s řízením před soudem obecně mnohem méně formalizované. To se samozřejmě projevuje i ve fázi dokazování. Například při výběru znalce není rozhodce obligatorně vázán zvláštním rejstříkem znalců, ale má větší volnost při jeho výběru. Často může roli odborníka na určitou oblast zastávat sám rozhodce a může tak využít svých znalostí a odborné praxe. Širší prostor je dán též různým nestandardním postupům při provádění výslechů, které v civilním řízení soudním dovoleny nejsou, jako např. konfrontace svědků, znalecká konfrontace, společný výslech.¹¹³

2.5.3. Vázanost rozhodců při rozhodování

Vázanost soudců a vázanost rozhodců při rozhodování je dalším z podstatných rozdílů mezi soudním a rozhodčím řízením. Soudci jsou při své činnosti vázáni zákonem a mezinárodní smlouvou, jež je součástí právního řádu.

¹¹¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání*, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 781

¹¹² BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání*, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 782

¹¹³ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání*, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 783

Z logiky věci plyne, že jsou vázáni i ústavním pořádkem, neboť má vyšší právní sílu než zákon. Naopak nejsou při rozhodování vázáni podzákonými právními předpisy.

Rozhodci jsou dle § 25 odst. 3 ZRŘ při svém rozhodování vázáni hmotným právem rozhodným pro spor. Ačkoli toto ustanovení hovoří pouze o právu hmotném, rozhodci se při své činnosti řídí i procesními normami, a to především zákonem o rozhodčím řízení, přiměřeně občanským soudním řádem s odkazem na § 30 ZRŘ a případně i jinými procesními normami. Blíže se otázce vzájemného vztahu ZRŘ a OSŘ a onomu „přiměřenému“ použití podle § 30 ZRŘ budu věnovat v kapitole třetí této práce.

Rozhodcům je však, na rozdíl od soudců, dovoleno rozhodovat též na základě zásad spravedlnosti, ovšem pouze za předpokladu, že je strany k tomuto postupu výslovně pověří. Tento postup je ale samozřejmě limitován, když „*nesmí překročit rámec zásad právního řádu a společenského zřízení v místě řízení, tj. nesmí překročit limity veřejného pořádku.*“¹¹⁴

Právní teorie rozlišuje dvě koncepce rozhodování dle zásad spravedlnosti, jež se odborná literatura snaží odlišit, a to rozhodování „*amiable compositeur*“ a „*ex aequo et bono*“. V případě rozhodování *amiable compositeur* rozhodci rozhodují dle práva a právních zásad, ale mohou měnit účinky aplikace konkrétních právních norem. Umožňuje se tak rozhodcům omezit zohlednění práva tím, že ho aplikací přizpůsobí konkrétnímu sporu. *Ex aequo et bono* je pak rozhodováním mimo právo, kdy rozhodci rozhodují dle morálního cítění. Rozhodce tak rozhoduje na základě subjektivního pocitu spravedlnosti. V rozhodčím řízení v ČR se při rozhodování dle zásad spravedlnosti uplatňuje spíše koncepce *ex aequo et bono*.¹¹⁵

Otázkou zůstává, nakolik je rozhodování dle zásad spravedlnosti institutem pozitivním či negativním, neboť důsledkem jeho uplatnění je nepředvídatelnost rozhodování a právní nejistota stran. Pokud však strany pověřují rozhodce takovým postupem, musí s takovými riziky počítat.

¹¹⁴ Cit. BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 928

¹¹⁵ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 273-275

Po přijetí spotřebitelské novely ZRŘ jsou rozhodci při rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv navíc vždy vázáni právními předpisy na ochranu spotřebitele, když nedodržení této povinnosti je důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 písm. g) ZRŘ. Jednotný názor však nepanuje ohledně rozhodování spotřebitelských sporů dle zásad spravedlnosti. Ačkoli ZRŘ tuto možnost výslovně nevylučuje, je její přípustnost otázkou. Dle názoru Bělohávkova je takový postup v zásadě možný, s tím, že předpisy na ochranu spotřebitele musí být uplatněny primárně a zároveň musí být spotřebitel řádně informován v souladu s § 3 odst. 4 ZRŘ.¹¹⁶

2.5.4. Skončení rozhodčího řízení

Ukončení řízení je závěrečnou fází rozhodčího řízení, další případná řízení na rozhodčí řízení sice navazují, nicméně nejsou fázemi tohoto řízení. ZRŘ po novele, tj. od 1.4.2012 stanoví, že rozhodčí řízení končí právní mocí rozhodčího nálezu nebo doručením usnesení. Rozhodčí orgán tak není oprávněn rozhodnout jiným způsobem než rozhodčím nálezem či usnesením. Není zde tedy možné rozhodnout jakoukoli formou platebního rozkazu, který je specifickým rozhodnutím soudu.

Dle § 23 písm. b) se řízení končí doručením usnesení, v případech kdy se nevydává rozhodčí nález. Usnesením může být rozhodnuto o potvrzení smíru dohodnutého mezi stranami nebo o zastavení řízení z různých důvodů, např. nedostatek pravomoci rozhodce, zpětvzetí žaloby, nezaplacení poplatku za rozhodčí řízení atd. Usnesení, jímž se řízení končí, musí být podepsáno, odůvodněno a doručeno stejným způsobem jako rozhodčí nález. Povinností podpisu je nepřímá stanovena i písemná forma.

Hlavní rozdíl od rozhodčího nálezu spočívá v tom, že usnesení v rozhodčím řízení nemůže nabýt právní moci a není vykonatelné. Usnesení rozhodčího orgánu tak nelze ztotožňovat s usnesením soudu.¹¹⁷

¹¹⁶ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 948

¹¹⁷ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 324-325

Rozhodčí nález je obdobou rozsudku vydávaného v soudním řízení. Rozhodčí nález je tedy konečné rozhodnutí rozhodce ve věci samé. Za podmínky, že bude řádně doručen stranám, mu zákon přiznává účinky pravomocného rozhodnutí soudu. Dle Rozehnalové je rozhodčí nález „*písemné, konečné rozhodnutí, vydané řádně ustanovenými rozhodci ve věci samé, obsahující mj. určitě formulovaný výrok o předložené otázce spolu s jeho odůvodněním*“.¹¹⁸

Jak jsem již zmínila výše v této práci, v souvislosti s právní povahou rozhodčího řízení a povahou rozhodčích orgánů, bylo opakovaně judikováno ÚS ČR, že rozhodčí orgány nejsou orgány veřejné moci, ale soukromými subjekty.

Podle názoru ÚS ČR rozhodce právo nenalézá, ale tvoří závazkový vztah v zastoupení stran. S tím však nelze bezpodmínečně souhlasit. Rozhodce může určit, která práva a povinnosti z původního právního jednání svědčí kterému z účastníků, to samé ale dělá při své činnosti i soud. Rozsudky soudů a rozhodčí nálezy rozhodčích orgánů jsou tak de facto výsledkem stejné činnosti, když se odlišují právě charakterem rozhodujícího subjektu.¹¹⁹

Co se týče formální podoby rozhodčího nálezu je úprava obsažená v ZRŘ velmi stručná. Podle ustanovení § 25 odst. 1 musí být rozhodčí nález vyhotoven písemně, je-li rozhodčí nález vynesena ústně, je nutné jeho následné písemné vyhotovení. Dále musí být podepsán alespoň většinou rozhodců, když tito by měli být v rozhodčím nálezu označeni. Jedná-li se o rozhodčí nález vydaný v institucionalizovaném rozhodčím řízení, je nutné též označení stálého rozhodčího soudu.

Výrok rozhodčího nálezu musí být dostatečně určitý. Pokud by totiž např. výrok, kterým je ukládána nějaká povinnost, nebyl dostatečně určitý, byla by tím ohrožena materiální vykonatelnost takového rozhodčího nálezu.

Rozhodčí nález také musí obsahovat odůvodnění, tuto povinnost lze však prolomit dohodnou-li se strany, že odůvodnění není třeba. V případě spotřebitelských sporů musí rozhodčí nález obsahovat odůvodnění vždy a této povinnosti se nelze nikterak zprostit. Zároveň musí rozhodčí nález ve spotřebitelském sporu obsahovat poučení o právu podat návrh na zrušení

¹¹⁸ Cit. ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 314

¹¹⁹ PECHA, R. K právní povaze rozhodčích nálezů. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5, s. 44

rozhodčího nálezu soudem. Tato specifika byla zavedena také v souboru opatření ke zvýšení ochrany spotřebitele novelou s účinností od 1.4.2012.

O celém předmětu řízení se zásadně v rozhodčím řízení rozhoduje konečným rozhodčím nálezem. Takovým rozhodčím nálezem je konečně rozhodnuto o všech uplatněných nárocích a zaniká jím pravomoc rozhodců k rozhodování.¹²⁰ Řád RS při HK ČR a AK ČR zná též částečný a mezitímní rozhodčí nález. Ačkoli ZRŘ o těchto druzích rozhodčích nálezů sám nehovoří, lze usuzovat, že v souladu s § 30 ZRŘ jsou tyto formy v zásadě možné na základě přiměřeného užití příslušných ustanovení OSŘ.

Písemné vyhotovení rozhodčího nálezu musí být vždy doručeno stranám, příp. jejich zástupcům. Způsob ani lhůtu doručení rozhodčího nálezu však ZRŘ nestanoví. Až do novely provedené zákonem č. 19/2012 Sb. bylo nutné postupovat při doručování podle § 45 a násl. OSŘ a nebylo možné způsob doručování upravit dohodou. Tento názor zastával jednoznačně i NS ČR.¹²¹

Přijetím novely však došlo v této oblasti k podstatné změně. Nadále se totiž rozhodčí řízení končí až právní mocí rozhodčího nálezu či doručením usnesení. Časový úsek od vydání rozhodnutí do okamžiku doručení rozhodnutí je tak součástí rozhodčího řízení a tudíž je nutno i doručování považovat za součást postupu v řízení, který podléhá autonomii stran dle § 19 ZRŘ.¹²² Nově tak je stranám umožněno, aby primárně způsob doručování upravily samy a až při absenci takové dohody se přiměřeně použije postup dle OSŘ.

Doručením oběma stranám nabývá rozhodčí nález právní moci, získává účinky pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný. Rozhodčí nález je po doručení nutné opatřit doložkou právní moci.

V rozhodčím řízení je přípustné vydat doplňující rozhodčí nález, kterým se rozhodne o té části předmětu řízení, o které nebylo v rozhodčím nálezu žádným způsobem rozhodnuto, tj. byla rozhodčím orgánem opomenuta. Obsahuje-li rozhodčí nález chyby v psaní či počtech nebo jiné zřejmé nesprávnosti, opraví je

¹²⁰ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 315

¹²¹ Srov. Usnesení NS ČR ze dne 26.4.2007, sp.zn. 20 Cdo 1612/2006

¹²² BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 837

rozhodující orgán usnesením. Ačkoli to ZRŘ výslovně nestanoví, lze zřejmě takovým postupem opravit rozhodčí nález i bez návrhu některé ze stran.

Na závěr se ještě krátce zmíním o povinnosti uchovávat rozhodčí nálezy. ZRŘ upravuje způsob uchovávání zvláště pro stálé rozhodčí soudy a zvláště pro rozhodce ad hoc. Stálé rozhodčí soudy tak mají povinnost po dobu 20 let od právní moci rozhodčího nálezu tento opatřený doložkou právní moci uchovávat, spolu se všemi listinami o průběhu řízení. Jednotliví rozhodci naproti tomu předávají v zákonné lhůtě 30 dnů rozhodčí nález opatřený doložkou právní moci a všechny listiny o průběhu řízení do úschovy okresnímu soudu, v jehož obvodu byl rozhodčí nález vydán.

2.5.5. Smírné vyřešení sporu

Možnost uzavření smíru patří mezi základní podmínky arbitrability sporu. Smír je tak možné uzavřít o každém sporu projednávaném v rozhodčím řízení. Rozhodci mají v průběhu řízení strany vést k smírnému vyřešení sporu a v tom smyslu působit na strany. Toto působení na strany by však nemělo být pouze formální, když menší formálnost rozhodčího řízení umožňuje rozhodcům působit na strany různými způsoby, např. mohou vést řízení formou dialogu se stranami.¹²³

Rozhodčí řízení je tak díky své menší formálnosti a širší možnosti působení na strany vhodné pro uzavření smíru. Vždy však záleží na podmínkách konkrétního rozhodčího řízení a především na přístupu stran.

Zatímco v civilním řízení je smír schvalován soudem vždy formou usnesení, v rozhodčím řízení je možné pojmout smír do rozhodčího nálezu, ale pouze pokud o to strany požádají. V opačném případě rozhodčí orgán schválí smír usnesením.

¹²³ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání*, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 901

2.5.6. Náklady rozhodčího řízení

Významnou pro rozhodčí řízení je také otázka nákladů řízení. Pro občanské soudní řízení je otázka nákladů řízení upravena vcelku podrobně v ustanovení OSŘ. ZRŘ však podobnou úpravu neobsahuje, neupravuje otázku struktury nákladů, jejich rozdělení či výši. Jelikož tak není úprava nákladů rozhodčího řízení stanovena zákonem, dochází logicky k rozdílným postupům při náhradě nákladů rozhodčího řízení v rozhodčím řízení ad hoc a v rozhodčím řízení před stálými rozhodčími soudy.

Náklady rozhodčího řízení jsou tvořeny různými druhy nákladů. Tyto se neliší od nákladů v občanském soudním řízení, tzn. mohou jimi být poplatky za rozhodčí řízení, hotové výdaje a ušlý výdělek účastníků a jejich zástupců, znalečné a svědečné, příp. jiné náklady důkazů, tlumočné a odměna za zastupování s náhradou za daň z přidané hodnoty v případech, kdy je zástupcem advokát, notář, či patentový zástupce. V průběhu rozhodčího řízení hradí každý účastník své náklady sám. Rozhodčí orgány rozhodují v rozhodčím nálezu o přiznání náhrady nákladů řízení dle stejného principu jako soudy, tedy dle úspěchu ve věci, s tím, že se zohledňuje i částečný úspěch či neúspěch.

Náklady vznikají v průběhu řízení i rozhodčímu orgánu. V případě rozhodčího řízení ad hoc dochází k placení těchto nákladů zpravidla formou záloh v předem dohodnuté výši, zde se bude jednat o dohodu mezi stranami a rozhodcem. V řízení před stálými rozhodčími soudy je situace přehlednější, neboť tyto ve svých řádech obsahují i pravidla nákladů řízení a vydávají také sazebníky poplatků za rozhodčí řízení, jejichž zaplacení je podmínkou rozhodčího řízení. Strany sporu si také mohou způsob a rozsah náhrady nákladů řízení upravit s předstihem již v rozhodčí smlouvě, když zde se již nebude jednat přímo o úpravu postupu v řízení. Jak uvádí Bělohlávek, je však úprava způsobu krytí nákladů v praxi pojímána do rozhodčí smlouvy zcela výjimečně.¹²⁴

Mezi náklady řízení lze zařadit též náklady spojené s odměňováním rozhodců. Ačkoli je právo rozhodce na odměnu všeobecně akceptováno, není tato otázka v ZRŘ výslovně upravena. Jelikož činnost rozhodce nelze podřadit pod

¹²⁴ BĚLOHLÁVEK, A. J. Nárok rozhodců na odměnu a způsob jejího stanovení. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 1, s. 34

žádný zákonem upravený smluvní typ, je na místě využití analogie legis. Většina autorů se shodla na tom, že nejvhodnější je analogie ke smlouvě mandátní dle § 566 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.¹²⁵ Nárok rozhodců na odměnu tak lze odvodit z postavení podobnému mandatářům. Po rekonstrukci soukromého práva však došlo k odstranění duplicity občanskoprávní příkazní smlouvy a obchodní smlouvy mandátní a nový OZ zavedl jediný smluvní typ odpovídající standardnímu pojetí příkazní smlouvy.

Při úpravě odměny rozhodce je tak dána přednost smluvní úpravě, když může být začleněna do rozhodčí smlouvy. Lze ji stanovit buď absolutně, tj. pevnou částkou, nebo stanovením určitého způsobu výpočtu odměny rozhodce, což se jeví jako vhodnější cesta, neboť předem lze těžko předvídat složitost sporu a obtížnost jeho projednání.¹²⁶ I ohledně výše odměny se dává přednost primárně sjednání úplaty, není-li výše odměny sjednána, uplatní se výše přiměřená a obvyklá v místě řízení. Dle výše uvedeného tak není možné souhlasit s názorem, že pokud neexistuje výslovná dohoda o odměně, nemá rozhodce na odměnu nárok.

2.6. Prostředky přezkumu rozhodčího nálezu

V rozhodčím řízení se neuplatňují opravné prostředky tak, jak je známe z občanského soudního řízení, tedy řádné a mimořádné, resp. odvolání, dovolání, žaloba pro zmatečnost a žaloba na obnovu řízení. Rozhodčí řízení se totiž vyznačuje jednoinstančností, což je jedna z jeho charakteristických a důležitých vlastností, neboť zajišťuje rychlost řízení.

Stranám rozhodčího řízení jsou tak umožněny pouze dvě možnosti obrany. První možností je přezkoumání rozhodčího nálezu jinými rozhodci, druhou pak podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu soudem, tzn. přezkoumání rozhodčího nálezu soudem.

¹²⁵ RABAN, P. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2004, s. 122, dále též BĚLOHLÁVEK, A. J. Nárok rozhodců na odměnu a způsob jejího stanovení. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 1, s. 34

¹²⁶ RABAN, P. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2004, s. 122

2.6.1. Přezkoumání rozhodčího nálezu jiným rozhodcem

Jedním ze způsobů obrany jedné strany rozhodčího řízení proti vydanému, pro něj nepříznivému rozhodčímu nálezu, je přezkoumání jinými rozhodci. Nezbytnou podmínkou takového přezkumu však je zakotvení této možnosti v rozhodčí smlouvě, jak výslovně uvádí § 27 ZRŘ. Je-li tedy možnost tohoto přezkumu v rozhodčí smlouvě stranami dohodnuta, mohou strany učinit žádost o přezkum, a to do 30 dnů ode dne, kdy byl straně požadující přezkum rozhodčí nález doručen. Délka této lhůty však může být rozhodčí smlouvou modifikována. Bělohlávek uvádí, že strany mohou zákonem stanovenou lhůtu vlastní dohodou zkrátit nebo prodloužit, vždy však pouze přiměřeně. Extrémní zkrácení či prodloužení lhůty by totiž mohlo být důvodem pro vyslovení neplatnosti takovéto dohody o změně délky lhůty.¹²⁷ Pokud se tedy strany na možnosti přezkoumání rozhodčího nálezu jinými rozhodci výslovně nedohodnou v rozhodčí smlouvě, je takový přezkum jednou pro vždy vyloučen.

Žádost má být dle ustanovení § 27 ZRŘ zaslána druhé straně. Nicméně je dozajista vhodné o této skutečnosti informovat také rozhodce, kteří původně rozhodovali, neboť tito jsou povinni předat přezkoumávajícím rozhodcům veškerou spisovou dokumentaci.

Možnost přezkumu rozhodčího nálezu jinými rozhodci je možné analogicky přirovnat k řádnému opravnému prostředku, tedy lze takový přezkum označit za analogii druhoinstančního řízení. Tento názor lze dovodit i z ustanovení § 28 odst. 2 ZRŘ, podle kterého v případě, že možnost přezkumu byla stranami sjednána, nabývá rozhodčí nález právní moci až marným uplynutím lhůty k podání žádosti o přezkum dle § 27 ZRŘ. Žádost o přezkum tak, stejně jako řádný opravný prostředek, směřuje proti nepravomocnému rozhodnutí.

Jak potvrdil i ÚS v rozhodnutí z března 2011¹²⁸, je rozhodčí řízení zásadně jednoinstanční. Nicméně tento vyslovený názor sám ÚS v zásadě popřel, když v rozhodnutí z listopadu 2011¹²⁹ formuloval požadavek na instanční postup, když vyslovil názor, že spotřebiteli musí být poskytnuta možnost přezkoumání

¹²⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 993

¹²⁸ Nález ÚS ze dne 8. března 2011, sp.zn. I. ÚS 3227/07

¹²⁹ Nález ÚS ze dne 1. listopadu 2011, sp.zn. II. ÚS 2164/10

rozhodčího nálezu jinými rozhodci. Tento názor ÚS vyslovil doslova „v předvečer“ novely ZRŘ. Nicméně zákonná úprava před novelou i po novele hovoří pouze o možnosti tohoto přezkumu a nikoli o jeho povinnosti.¹³⁰ S požadavkem vysloveným ve výše uvedeném rozhodnutí tak nelze souhlasit, když ani novelou ZRŘ, jež byla přijata po vydání zmíněného rozhodnutí, nebyl povinný přezkum rozhodčího nálezu vydaného ve spotřebitelském sporu jinými rozhodci zakotven.

ZRŘ v ustanovení § 27 nikterak neomezuje důvody přezkumu jinými rozhodci. Lze tak dovodit, že přezkum se může týkat jak věci samé, tzn. nesprávného či neúplného zjištění skutkového stavu či nesprávného právního posouzení, tak i procesních vad při vydání rozhodčího nálezu.

ZRŘ také nevymezuje, jakým způsobem přezkoumávající rozhodci rozhodují. Bělohlávek uvádí, že na rozdíl od řízení o řádném opravném prostředku rozhodci přezkoumávající rozhodčí nález nemůžou vrátit věc k novému projednání původnímu rozhodci.¹³¹ Může však dozajista dojít k potvrzení rozhodčího nálezu, eventuelně i k jeho změně. Pohl ve svém článku uvádí, že přezkoumávající rozhodci by měli za situace shledání nesprávnosti rozhodčího nálezu tento rovnou změnit, tzn. rozhodnout rozdílně a dle nich správně, nikoliv jej zrušit a vrátit předcházejícím rozhodcům.¹³² Přezkoumávající rozhodci jsou též oprávněni rozhodčí nález zrušit a řízení zastavit z důvodu nedostatku podmínek řízení.

2.6.2. Možnost zrušení rozhodčího nálezu soudem

Je nutné zdůraznit, že zrušení rozhodčího nálezu soudem není žádným opravným prostředkem. Opravným prostředkem, tj. přezkumem po procesní i věcné stránce a právní správnosti, může být ohledně rozhodčího nálezu pouze

¹³⁰ KOS, J. Přezkum rozhodčího nálezu jinými rozhodci ve spotřebitelských sporech – další náležitost rozhodčích smluv? In: LISSE, L. a kol. *Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou*, Praha: Ústav práva a právní vědy, o.p.s. 2012, s. 131-136

¹³¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 986

¹³² POHL, T. K problematice přezkoumání rozhodčích nálezů soudem. *Právní fórum*, 2008, č. 4, s. 158

přezkum jinými rozhodci dle § 27 ZRŘ.¹³³ Návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem však oproti přezkumu jinými rozhodci směřuje proti již pravomocnému rozhodčímu nálezu, a jeho právní moc ani vykonatelnost nijak nenarušuje.¹³⁴

Účelem přezkoumání rozhodčího nálezu soudem je především umožnit ještě před řízením o výkonu rozhodnutí soudní přezkum toho, zda byly splněny základní podmínky pro projednání a rozhodnutí věci rozhodcem. Zrušení rozhodčího nálezu soudem je ale citelným zásahem orgánu veřejné moci do de facto soukromoprávního rozhodování. Jako takové je nutné tyto zásahy regulovat, když ZRŘ stanoví taxativní výčet důvodů zrušení, jež nelze nikterak rozšiřovat.

ZRŘ ve svém § 31 stanoví: „Soud na návrh kterékoliv strany zruší rozhodčí nález, jestliže

- a) byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu,
- b) rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná, nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou věc nevztahuje,
- c) ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy, ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem,
- d) rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců,
- e) straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat,
- f) rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno, nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému,
- g) rozhodce nebo stálý rozhodčí soud rozhodoval spor ze spotřebitelské smlouvy v rozporu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem,

¹³³ BĚLOHLÁVEK, A. J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1060

¹³⁴ BĚLOHLÁVEK, A. J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1075

- h) rozhodčí smlouva týkající se sporů ze spotřebitelských smluv neobsahuje informace požadované v § 3 odst. 5, popřípadě tyto informace jsou záměrně nebo v nezanedbatelném rozsahu neúplné, nepřesné nebo nepravdivé, nebo
- i) se zjistí, že jsou dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat obnovu řízení.¹³⁵

Výše citované ustanovení ZRŘ, jakož i ustanovení následující, jsou kogentními ustanoveními a tedy jakákoli dohoda stran učiněná v rozhodčí smlouvě nebo v průběhu řízení, která by rozšiřovala či omezovala důvody zrušení, bude neplatná.¹³⁶

Jak vyplývá z uvedených důvodů zrušení, jedná se vždy o procesní vady, soud tak není oprávněn přezkoumávat rozhodčí nález ohledně správnosti, resp. vzhledem k úplnosti a správnosti zjištění skutkového stavu věci, či k právnímu posouzení věci.

Návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem musí obsahovat označení stran, označení soudu, kterému směřuje, kterého rozhodčího nálezu se týká, tzn. i který rozhodce či stálý rozhodčí soud jej vydal a kdy, důvod, pro který se zrušení navrhuje, označení důkazů k prokázání naplnění důvodu po zrušení a v neposlední řadě musí být návrh podepsán a datován.¹³⁷ Také musí být v návrhu na zrušení označen den doručení rozhodčího nálezu navrhovateli, přičemž tato skutečnost je nezbytná k prokázání včasnosti takového podání, neboť návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem lze dle § 32 ZRŘ podat do tří měsíců od doručení. Tato lhůta je lhůtou zákonnou, a tudíž nepřichází v úvahu její prominutí.

Podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu soudem je zpoplatněno soudním poplatkem a to ve výši dle Přílohy k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Obecná výše poplatku je stanovena pevnou částkou ve výši 3 000,- Kč, s výjimkou případů, kdy je předmětem napadeného rozhodčího nálezu peněžité plnění a navrhuje se zrušení z důvodu, že rozhodce nebo stálý rozhodčí

¹³⁵ Důvody obnovy řízení jsou dány v ustanovení § 22 odst. 1 písm. a) a b) OSŘ.

¹³⁶ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1072

¹³⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1074

soud rozhodoval spor ze spotřebitelské smlouvy v rozporu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy. V takovém případě bude soudní poplatek vyměřen stejně jako za návrh na zahájení občanského soudního řízení, jehož předmětem je peněžité plnění, tedy dle hodnoty sporu.

V řízení o zrušení rozhodčího nálezu rozhoduje soud rozsudkem, když návrh na zrušení rozhodčího nálezu buď zamítne, nebo mu vyhoví a rozhodčí nález zruší. Proti rozsudku jsou přípustné opravné prostředky, jak řádné, tak případně i mimořádné.

Zrušení rozhodčího nálezu soudem může mít různé důsledky v závislosti na důvodu jeho zrušení. Je-li rozhodčí nález zrušen z důvodu nedostatku arbitrability sporu nebo vad rozhodčí smlouvy, bude nadále pravomoc rozhodců vyloučena a věc bude moci být projednána a rozhodnuta před soudem, podá-li některá ze stran po právní moci rozsudku o zrušení rozhodčího nálezu návrh na rozhodnutí věci před soudem. Bude-li rozhodčí nález zrušen z ostatních důvodů, tedy vznikla-li vada odůvodňující zrušení až v průběhu řízení, zůstane rozhodčí smlouva platnou a věc může být projednána a rozhodnuta před rozhodci, avšak původní rozhodci jsou v takovém případě *ex lege* vyloučeni a musí tak být jmenováni rozhodci jiní.¹³⁸

2.6.2.1. Zrušení rozhodčího nálezu ve spotřebitelském sporu

Zvýšená ochrana spotřebitelů se promítá i do řízení o zrušení rozhodčích nálezů. Při přezkumu rozhodčích nálezů vydaných ve sporech ze spotřebitelských smluv soudem je nutné zohlednit, zda je navrhovatelem spotřebitel či nikoli.

V zájmu ochrany spotřebitelů byly novelou rozšířeny důvody, pro které soud může zrušit rozhodčí nález o dva další, viz důvody pod písm. g) a h) uvedené výše.

Zcela zásadní průlom do základních principů rozhodčího řízení představuje zvýšení kontrolní funkce soudu v případech, kdy zrušení rozhodčího

¹³⁸ MATĚJOVSKÝ, T., TOMŠEJ, J. Soudní přezkum rozhodčího nálezu v „euronovele“ rozhodčího řádu. In: LISSE, L. a kol. *Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou*, Praha: Ústav práva a právní vědy, o.p.s. 2012, s. 199-208

nálezu vydaného ve sporu ze spotřebitelské smlouvy navrhuje spotřebitel. V takovém případě se v řízení uplatní i zásada oficiality, neboť soud je povinen ex offo zkoumat, zda ve věci není dán některý z důvodů pro zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. a) až d) nebo h) ZRŘ, a také zda nejsou dány důvody pro odložení vykonatelnosti rozhodčího nálezu.¹³⁹

Z návrhu na zahájení řízení na zrušení rozhodčího nálezu ve sporech ze spotřebitelských smluv, by mělo být zřejmé, že navrhované zrušení se týká rozhodčího nálezu vydaného ve sporu ze spotřebitelské smlouvy, a označení spotřebitele.

2.7. Výkon rozhodnutí

Nesplnil-li povinný dobrovolně ve stanovené lhůtě povinnost, kterou mu uložil rozhodčí nález, lze přistoupit k nucenému výkonu rozhodnutí. Tuzemský rozhodčí nález, který již nemůže být přezkoumán jinými rozhodci, totiž nabývá doručením účinky pravomocného soudního rozhodnutí a je přímo vykonatelný. Je tedy exekučním titulem, jak je i výslovně uvedeno v § 40 odst. 1 písm. c) EŘ. Jako titul pro soudní výkon rozhodnutí je rozhodčí nález podřazen pod § 274 odst. 1 písm. h) OSŘ. Při výkonu tuzemských rozhodčích nálezů tak není zapotřebí žádného zvláštního uznání rozhodčího nálezu. Tuzemským rozhodčím nálezem je takový rozhodčí nález, který byl vydán v rozhodčím řízení konaném na území České republiky.¹⁴⁰

Oprávněná strana má dvě možnosti, jak výkon rozhodnutí uplatnit, a to buď prostřednictvím soudu, nebo prostřednictvím soudního exekutora. Podle toho, jaký způsob oprávněný dle svého uvážení zvolí, podléhá postup ustanovením OSŘ nebo EŘ, neboť ZRŘ sám ve svých ustanoveních postup při výkonu rozhodčího nálezu neupravuje. Výkon tuzemských rozhodčích nálezů se tedy provádí výlučně podle tuzemských právních předpisů.

¹³⁹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1103

¹⁴⁰ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 191

Ustanovení § 35 ZRŘ zakotvují poslední možnost obrany proti rozhodčímu nálezu a to ve fázi vykonávací. Podle tohoto ustanovení může ten, proti němuž byl nařízen výkon rozhodčího nálezu, podat návrh na zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí. Důvody pro takové zastavení výkonu rozhodnutí jsou buďto obecné důvody dle § 268 OSŘ¹⁴¹, nebo zvláštní, které předvidá právě § 35 ZRŘ. Zvláštními důvody dle § 35 odst. 1 ZRŘ jsou pak:

- a) rozhodčí nález je stížen některou vadou uvedenou v § 31 písm. a), d) nebo f),
- b) jsou důvody pro zrušení rozhodčího nálezu vydaného ve sporu ze spotřebitelské smlouvy podle § 31 písm. a) až f), h) nebo pokud jsou dány důvody podle § 31 písm. g) a rozhodčí nález neobsahuje poučení o právu podat návrh na jeho zrušení soudu,
- c) strana, která musí mít zákonného zástupce, nebyla v řízení takovým zástupcem zastoupena a její jednání nebylo ani dodatečně schváleno,
- d) ten, kdo vystupoval v rozhodčím řízení jménem strany nebo jejího zákonného zástupce, nebyl k tomu zmocněn a jeho jednání nebylo ani dodatečně schváleno.

Na rozdíl od zastavení výkonu rozhodnutí z obecných důvodů, které jsou uvedeny v OSŘ, k zastavení výkonu rozhodčího nálezu ze zvláštních důvodů v ZRŘ je nezbytný návrh povinného. Tento návrh na zastavení výkonu rozhodnutí tedy podává ten, proti komu byl výkon rozhodnutí nařízen. Podáním oprávněného návrhu dochází k přerušení řízení o výkonu rozhodnutí.

Zároveň s přerušením soud povinnému uloží, aby ve lhůtě 30 dnů od právní moci podal návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem ve smyslu § 31 ZRŘ k příslušnému soudu, s tím, že jinak bude pokračováno v řízení o výkonu

¹⁴¹ Obecnými důvody pro zastavení výkonu rozhodnutí jsou: výkon byl nařízen, ačkoli rozhodnutí není dosud vykonatelné, rozhodnutí bylo po nařízení výkonu zrušeno, zastavení výkonu navrhl oprávněný, výkon rozhodnutí postihuje věci z výkonu rozhodnutí vyloučeny, výtěžek výkonu rozhodnutí nepostačí ani ke krytí nákladů výkonu, bylo pravomocně rozhodnuto, že výkon rozhodnutí postihuje majetek, k němuž má někdo právně nepřipouštějící výkon rozhodnutí, po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané, povinný provedl z vymáhané peněžité pohledávky oprávněného srážku stanovenou zvláštními předpisy, v případě výkonu rozhodnutí prodejem zástavy, jestliže zaniklo zástavní právo.

rozhodnutí. Pokračovat v řízení o výkonu rozhodnutí se bude i v případě zamítnutí návrhu na zrušení rozhodčího nálezu.

Dle Bělohávků však k přerušení řízení o výkonu rozhodnutí může dojít jen v případě, že návrh na zastavení výkonu rozhodnutí byl podán ze zvláštních důvodů dle § 35 ZRŘ a nikoliv byl-li podán z důvodů obecných dle § 268 OSŘ.¹⁴² V případě, že následně dojde ke zrušení rozhodčího nálezu, bude se dále postupovat dle § 34 ZRŘ, tedy strany mohou pokračovat podáním návrhu na projednání a rozhodnutí sporu soudem, nebo učinit opatření vedoucí k novému projednání v rozhodčím řízení.

2.7.1. Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů

Nařízení Brusel I., jež upravuje uznání a výkon cizích soudních rozhodnutí se nevztahuje na uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů. Pro uznání a výkon rozhodčích nálezů se tak musí uplatnit jiný pramen úpravy, tím je především tzv. Newyorská úmluva,¹⁴³ jež „se vztahuje na uznání a výkon rozhodčích nálezů, vyplývajících ze sporů mezi osobami fyzickými nebo právnickými a vydaných na území jiného státu než toho, v němž je žádáno o jejich uznání a výkon“.¹⁴⁴ Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů mezi státy, jež nejsou smluvními státy Newyorské úmluvy, se uskutečňuje za pomoci dvoustranných smluv o právní pomoci. Nedopadá-li na vykonatelnost cizího rozhodčího nálezu mezinárodní smlouva, bude se tato posuzovat dle vnitrostátní normy. Úpravu uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů obsahuje ZMPS.¹⁴⁵ Ustanovení § 120 ZMPS stanoví, že: „Rozhodčí nálezy vydané v cizím státě budou v České republice uznány a vykonány jako české rozhodčí nálezy, je-li zaručena vzájemnost.“ Ovšem na základě ústavních principů bude mít mezinárodní smlouva před zákonnou úpravou vždy přednost.

¹⁴² BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1206

¹⁴³ V ČR publikována jako Vyhláška č. 74/1959 Sb., s účinností od 10.10.1959

¹⁴⁴ Cit. Čl. I. odst. 1 Newyorské úmluvy

¹⁴⁵ Tato úprava byla s účinností od 1.1.2014 přesunuta z ZRŘ do ZMPS.

Uznání cizího rozhodčího nálezů se nevyslovuje zvláštním rozhodnutím, ale uznává se tím, že se k němu přistupuje, jakoby se jednalo o tuzemský rozhodčí nález.

Výkon cizího rozhodčího nálezů provádí výlučně soud. Soud může odepřít výkon cizího rozhodčího nálezů za podmínek stanovených mezinárodní smlouvou, jinak pokud rozhodčí nález není podle práva státu vydání pravomocný nebo vykonatelný, nebo pokud rozhodčí nález je stížen vadou, pro kterou je možné zrušit tuzemský rozhodčí nález dle ustanovení § 31 ZRŘ, anebo pokud rozhodčí nález odporuje veřejnému pořádku.

Vzhledem k tomu, že Newyorskou úmluvu signovalo už bezmála 150 zemí, uplatní se při výkonu cizích rozhodčích nálezů nejčastěji úprava obsažená v této úmluvě. Pro smluvní státy Úmluvy je stanovena povinnost uznat každý cizí rozhodčí nález a povolit jeho výkon¹⁴⁶, avšak za stanovených podmínek. K návrhu na výkon rozhodčího nálezů musí návrhovač dle článku IV. této úmluvy připojit originál nebo řádně ověřenou kopii rozhodčího nálezů a rozhodčí smlouvy, včetně jejich úředního překladu do českého jazyka.¹⁴⁷

¹⁴⁶ Smluvním státům však bylo umožněno vyhradit si užití Úmluvy jen pro uznání a výkon rozhodčích nálezů vydaných v jiných smluvních státech. Tuto výhradu využila Česká republika.

¹⁴⁷ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 370

3. Vztah rozhodčího řízení a civilního řízení

3.1. Užití ustanovení občanského soudního řádu

Rozhodčí řízení je právní teorií pojímáno jako zvláštní druh civilního procesu, který je veden dle zvláštního procesního předpisu. I přes odlišnosti, které byly obsahem dřívějších kapitol této práce, má rozhodčí řízení s občanským řízením soudním i řadu shodných znaků. Vzhledem ke skutečnosti, že procesní úprava v ZRŘ není příliš obsáhlá, musel zákonodárce při přípravě tohoto zákona vyřešit otázku vztahu tohoto zákona a jiných procesních předpisů.

Základním ustanovením, jež upravuje tento vztah, je § 30 ZRŘ, který stanoví: „Nestanoví-li zákon jinak, užijí se na řízení před rozhodci přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu“. Důvodová zpráva k tomuto ustanovení pouze uvádí, že s ohledem na návaznosti rozhodčího řízení na civilní proces soudní se stanovuje přiměřené (volněji) užití OSŘ na rozhodčí řízení.¹⁴⁸

Bělohlávek uvádí, že nelze definovat vztah ZRŘ a OSŘ jako vztah předpisu zvláštního k předpisu obecnému, ale jedná se o fakultativní analogii.¹⁴⁹ ZRŘ obsahuje jen jakousi rámcovou úpravu rozhodčího řízení, která zahrnuje jen základní procesní pravidla, naproti tomu OSŘ upravuje komplexně veškeré stránky řízení. Podle Bělohlávka se tak jedná o analogii iuris, která má oporu v zákoně, když ustanovení OSŘ nejsou přímo použitelná, ale poskytují základ pro rozhodování rozhodců o postupu řízení ve smyslu § 19 odst. 1 ZRŘ a násl. až do skončení řízení, když úpravu ZRŘ je nutné považovat za rámcovou.¹⁵⁰

Otázkou vzájemného vztahu ZRŘ a OSŘ se zabýval i Nejvyšší soud ČR, když ve svém rozsudku ze dne 25. dubna 2007, sp.zn. 32 Odo 1528/2005 uvedl: *„Z použití termínu „přiměřeně“ vyplývá, že rozhodčí řízení nepodléhá občanskému soudnímu řádu přímo a jeho jednotlivá ustanovení nelze použít v rozhodčím řízení mechanicky. Ono přiměřené znamená především zohlednění*

¹⁴⁸ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů [online]. [cit. 2015-03-13]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=oz5f6mjzhe2f6mrrgzpwi6rnga&groupIndex=0&rowIndex=0>

¹⁴⁹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1042

¹⁵⁰ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1040

obecných zásad, na nichž stojí české rozhodčí řízení, to znamená použití norem občanského soudního řádu pod obecným rámcem zásad českého rozhodčího řízení“. Stejný názor vyslovil NS ČR i ve svém usnesení ze dne 28. dubna 2011, sp. zn. 32 Cdo 3299/2009, kde potvrdil, že jednotlivá ustanovení OSŘ nelze použít v rozhodčím řízení mechanicky.

Ve výše uvedeném rozhodnutí sp.zn. 32 Odo 1528/2005 také NS uvedl, že v rozhodčím řízení má být vždy zaručena rovnost stran, a to především s ohledem na poskytnutí stejné příležitosti k uplatnění práv. Jelikož ZRŘ konkrétní práva účastníků neuvádí, je nutné přiměřeně použít ustanovení OSŘ. NS tak dovodil povinnost aplikace ustanovení § 118a OSŘ i v rozhodčím řízení. Nutná aplikace § 118a OSŘ (poučovací povinnost rozhodců) však není právními odborníky příliš přijímána.¹⁵¹

Dle názoru Rozehnalové mají být ustanovení OSŘ aplikována pouze v případech, kdy ZRŘ sám určité otázky vůbec neupravuje.¹⁵²

Pomoci při vyložení pojmu „přiměřené použití“ může i § 19 ZRŘ, podle něhož se strany mohou dohodnout na postupu řízení, neboť „*striktní aplikace všech postupů dle občanského soudního řádu na řízení před rozhodci by znamenala nejen popření § 19 zákona o rozhodčím řízení [...], nýbrž i popření základních zásad, na kterých rozhodčí řízení spočívá.*“¹⁵³

Jak tedy dovodil NS, není možné ustanovení OSŘ aplikovat absolutně a mechanicky. Uplatnění OSŘ by vždy mělo být přiměřené a jen v případech, kdy by aplikací ustanovení OSŘ nedošlo k narušení zvláštní povahy rozhodčího řízení, tedy jeho stěžejních zásad a výhod. Pokud by totiž v praxi docházelo k mechanickému používání OSŘ v rozhodčím řízení, docházelo by ke stírání rozdílů mezi těmito řízeními a rozhodčí řízení by tak naprosto ztratilo význam, postrádající své specifika.

Ustanovení § 30 ZRŘ hovoří pouze o přiměřeném užití OSŘ, nicméně je možné též uvažovat o analogickém použití některých jiných předpisů. Jedná se

¹⁵¹ Srov. např. BĚLOHLÁVEK, A., PEZL, T. Aplikace procesních předpisů na rozhodčí řízení. *Právní rádce*, 2008, č. 2, s. 20

¹⁵² ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 332

¹⁵³ Cit. BĚLOHLÁVEK, A., PEZL, T. Aplikace procesních předpisů na rozhodčí řízení. *Právní rádce*, 2008, č. 2, s. 20

například o zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích či vyhlášku Ministerstva spravedlnosti ČR č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy apod.

V mezinárodní praxi však není užívání národních obecných procesních pravidel v řízení před rozhodci považováno za vhodné. Většina řádů mezinárodních rozhodčích soudů i řada vnitrostátních úprav vychází ze zásady, že obecné předpisy pro civilní soudní řízení se na rozhodčí řízení nevztahují a některé země dokonce výslovně vylučují aplikaci těchto předpisů.¹⁵⁴ Dle Bělohlávka tato skutečnost vede k závěru, že analogické užití OSŘ je pouhou možností a nikoli povinností. Kurkella zdůrazňuje, že: „*pokud jde o procesní řád, je jedno z nejdůležitějších pravidel pravidlo negativní – pokud se strany nedohodnou jinak, právo a řády platné pro místní soudy nebo pro řízení před místními soudy se neaplikují.*“¹⁵⁵

3.2. Působnost obecných soudů v rozhodčím řízení

Obecně lze říci, že obecné soudy plní ve vztahu k rozhodčímu řízení především funkci vykonávací při výkonu rozhodčích nálezů, funkci kontrolní ohledně zákonnosti jak rozhodčího řízení, tak i rozhodčího nálezu a jeho souladu s veřejným pořádkem, a dále funkci pomocnou při zajišťování průběhu rozhodčího řízení. Rozehnalová hovoří pouze o funkci pomocné a kontrolní¹⁵⁶, nicméně funkce vykonávací plyne z logiky věci, když soudy mohou prostřednictvím soudního výkonu rozhodnutí plnit tuto funkci a vynutit tak vykonatelný rozhodčí nále. Soudy tyto funkce plní následujícími činnostmi:

- jmenování rozhodce či předsedajícího rozhodce pokud strana, jež má povinnost jmenovat rozhodce, tak neučinila do 30 dnů od doručení výzvy druhé strany, nebo se jmenování rozhodci nedohodli na rozhodci předsedajícím, anebo vzdá-li se jmenovaný rozhodce své funkce

¹⁵⁴ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1045-1046

¹⁵⁵ KURKELLA, M. *Due Process in International Commercial Arbitration*. New York: Oceana Publishing, 2005, s. 47

¹⁵⁶ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 333 a násl.

- vyloučení podjatého rozhodce, pokud se funkce sám nevzdá z důvodu své podjatosti
- rozhodování o zproštění mlčenlivosti rozhodce z vážných důvodů, v případě, že ho strany nezprostily samy
- provádění procesních úkonů na základě dožádání rozhodců
- rozhodování o předběžných opatřeních na návrh strany
- přezkoumání existence a platnosti rozhodčí smlouvy
- úschova rozhodčích nálezů a spisové dokumentace po skončení rozhodčího řízení
- rozhodování o návrhu na zrušení rozhodčího nálezu
- výkon rozhodnutí prostřednictvím soudu
- rozhodování o odložení vykonatelnosti rozhodčího nálezu
- rozhodování o zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí.

Uplatnění pomocných a kontrolních funkcí obecných soudů v jednotlivých fázích rozhodčího řízení vyplývá z přehledné tabulky, která je přílohou č. 3 této práce.

Vzhledem ke skutečnosti, že rozhodčí orgán není orgánem moci veřejné, ale soukromoprávní osoba, je určitá ingerence soudů do rozhodčího řízení nezbytná k zajištění řádného průběhu řízení a ochrany práv účastníků řízení. Obecné soudy tak vykonávají pomocnou funkci v případě, kdy nelze dosáhnout spolupráce strany řízení (př. jmenování rozhodce), nebo v případě nemožnosti či nedovolenosti úkonu rozhodcem (institut dožádání) a kontrolní funkci v případě řízení o zrušení rozhodčího nálezu či zastavení výkonu rozhodčího nálezu.

Ve smyslu ustanovení § 44 ZRŘ se pro řízení před soudem podle zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů užijí obdobně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li však tento zákon jinak. Ve výše uvedeném ustanovení však ZRŘ, stejně jako v § 30, stanoví pouze obdobné použití OSŘ. To znamená, že i soudy mají primárně rozhodovat dle ZRŘ a teprve tam, kde ZRŘ nestanoví jinak, obdobně užít ustanovení OSŘ. Soudy tak mohou

vzhledem s ohledem na specifika rozhodčího řízení dokonce postupovat jinak, než stanoví jejich primární procesní předpis.¹⁵⁷

Příslušnost soudů rozhodujících v rámci rozhodčího řízení upravuje sám ZRR, a to v §§ 41 - 43 tohoto zákona. Věcně příslušný k řízení podle ZRR je v prvním stupni soud, který by byl příslušný k řízení ve věci podle OSŘ, kdyby rozhodčí smlouva mezi stranami vůbec neexistovala. Místně příslušným je pak soud, v jehož obvodu probíhá nebo probíhalo rozhodčí řízení, je-li toto místo v tuzemsku. V ostatních případech je místně příslušný rovněž soud, jenž by byl místně příslušný, kdyby rozhodčí smlouva mezi stranami neexistovala. Zvláštní místní příslušnost je stanovena pro řízení podle § 9 a § 12 odst. 2 ZRR, neboť v takovém případě je dána též místní příslušnost soudu podle sídla nebo bydliště navrhovatele, případně odpůrce, jestliže nelze v tuzemsku zjistit místní příslušnost soudu

Závěrem zbývá se krátce zmínit ještě o nové pozici Ministerstva spravedlnosti ČR ve spotřebitelském rozhodčím řízení. Novelou provedenou zákonem č. 19/2012 Sb. byl zaveden seznam rozhodců, který vede Ministerstvo spravedlnosti ČR, jež provádí i řízení o zápisu či vyškrtnutí rozhodců ze seznamu. Takové řízení je řízením správním, které má tak nově návaznost na rozhodčí řízení.¹⁵⁸ Výsledkem tohoto řízení je správní rozhodnutí, proti kterému lze podat rozklad v souladu s § 152 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, případně poté napadnout žalobou ve správním soudnictví dle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

¹⁵⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1411-1412

¹⁵⁸ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 334-335

Závěr

V této práci bylo mým cílem stručně vyložit právní úpravu rozhodčího řízení v České republice a její změny po přijetí tzv. spotřebitelské novely. Do ZRŘ byla novelou provedenou zákonem č. 19/2012 Sb. zakotvena nová ustanovení, která se pokoušejí vyrovnat postavení slabší strany, tedy spotřebitele, vůči podnikateli. Novelou tak byly do právní úpravy zavedeny nové prvky ochrany spotřebitele, jejichž rozsah je mnohem širší než dřívější ochrana dovozovaná judikaturou soudů. V závěru této práce bych tak ráda poukázala na nejdůležitější změny, které s sebou novela přinesla.

Novelou byly stanoveny obligatorní obsahové náležitosti rozhodčí doložky pro řešení spotřebitelských sporů. Taková doložka musí obsahovat informace o rozhodci nebo stálém rozhodčím soudu, o způsobu zahájení a formě vedení řízení, o odměně rozhodce a druzích nákladů a pravidlech pro jejich přiznání, o místě konání řízení, o způsobu doručení nálezu spotřebiteli a o vykonatelnosti pravomocného nálezu.

Zároveň musí být před uzavřením rozhodčí smlouvy spotřebitel náležitě informován o důsledcích jejího uzavření a rozdílech mezi řízením před rozhodci a soudem. Zákonodárce se však bohužel nezabýval otázkou rozsahu, formy, časového okamžiku a stanovením sankcí při absenci takového jednání. S ohledem na účel, jaký má vysvětlení plnit, má být jeho rozsah vykládán spíše restriktivně. Co se formy týče, je doporučeno, aby bylo náležité vysvětlení podáno písemně, neboť důkazní břemeno o tom, že nebylo spotřebiteli poskytnuto, tíží právě spotřebitele.

Nově může být rozhodcem ve spotřebitelských sporech pouze bezúhonná osoba, která získala vysokoškolské vzdělání v oboru právo a je zapsána na seznamu rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti. Přísnější podmínky byly stanoveny také pro rozhodčí smlouvu pro řešení spotřebitelských sporů, jež musí být sjednána na samostatné listině, a to pod sankcí absolutní neplatnosti rozhodčí smlouvy. Zavedení tohoto opatření mělo za cíl zamezit ukryvání rozhodčích doložek do smluvních podmínek. Osobně se kloním k názoru, že není nutné, aby rozhodčí smlouva byla technicky obsažena v samostatné listině, ale

postačí, pokud bude zcela zřejmé, že se spotřebitel s rozhodčí smlouvou seznámil, je s ní srozuměn a souhlasí s ní. To by mělo v praxi vypadat tak, že bude potvrzena samostatným podpisem spotřebitele, tak aby bylo zřejmé, že se jedná o samostatné ujednání. Upravena byla i otázka skončení rozhodčího řízení, když nadále končí až právní mocí rozhodčího nálezu či doručením usnesení, což stranám umožňuje sjednat si způsob doručení rozhodčího nálezu.

Rozšířeny byly důvody zrušení rozhodčího nálezu a to o dva nové, jež umožňují částečně i věcný přezkum rozhodčího nálezu v případech rozporu s právními předpisy, dobrými mravy či veřejným pořádkem. Zavedení částečného věcného přezkumu je velmi diskutovanou změnou ZRŘ. Věcný přezkum je kritizován z důvodu přílišného protekcionismu a částečného popření znaků rozhodčího řízení. Domnívám se však, že tato změna vychází z praxe a zákonodárce jí reagoval na zneužívající praktiky podnikatelů a chce tak slabší stranu chránit i po skončení rozhodčího řízení.

Novelou také došlo k vyjasnění postavení stálých rozhodčích soudů a tzv. arbitrážních center. Stále rozhodčí soudy nadále mohou být zřízeny pouze zákonem, nebo pokud jejich zřízení zákon výslovně připouští. Jediným takovým v ČR je Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR. Arbitrážní centra jsou soukromé právnické osoby zajišťující rozhodcům materiální a administrativní zázemí. Jak stále rozhodčí soudy tak i arbitrážní centra mohou vydávat své statuty a řády. V případě, že tato pravidla mají být použita při rozhodčím řízení, musí být v případě arbitrážních center připojena k rozhodčí smlouvě.

Novela ZRŘ provedená zákonem č. 19/2012 Sb. však podle mého názoru nebyla pojata náležitě koncepčně, když se například vůbec nezabývala otázkou ochrany jiných osob v postavení slabší strany, například zaměstnanců, když majetkové pracovněprávní spory mohou být také předmětem rozhodčího řízení. Při přípravě novely, bylo navrhováno i úplné vyloučení sporů ze spotřebitelských smluv z pravomoci rozhodců, což ale vyvolalo nelibost zejména ze strany soudů, které se obávaly velkého navýšení nápadu obecných soudů. V několika otázkách, jak bylo uváděno výše, nová úprava rozhodčího řízení není zcela v souladu s praxí mezinárodní obchodní arbitráže.

De lege ferenda by tak zřejmě bylo vhodné rozlišení právní úpravy rozhodčího řízení pro obchodní spory a mezinárodní obchodní spory, jež by vycházela z mezinárodního pojetí obchodní arbitráže, a na druhé straně pro ostatní majetkové spory, která by řešila postavení slabší strany v řízení a její ochranu. De lege ferenda by zřejmě také bylo vhodné upravit pravidla pro soudní řízení vedené v rámci rozhodčího řízení, aby rozhodovací činnost soudů v těchto věcech byla jednotná a procesní pravidla zřejmá.

Dospívám tedy k názoru, že právní úprava ZRŘ po přijetí spotřebitelské novely poskytuje pevný základ ochrany spotřebitele v rozhodčím řízení, nicméně tato úprava není bezchybná a v budoucnu bude zřejmě nutné odstranit její nedostatky dalšími legislativními změnami, které by měly reagovat na aktuální problémy.

Vzhledem k poměrně širokému rozsahu tohoto tématu, není možné v omezeném rozsahu diplomové práce důkladněji rozebrat všechna dílčí témata, z nichž některá by dozajista vydala na samostatnou práci. Zajímavé by bylo podrobně se zabývat například výkonem rozhodčích nálezů jak tuzemských tak i cizích, velmi rozsáhle by bylo možné pojednat též o úloze obecných soudů v rámci rozhodčího řízení, či podrobněji rozebrat mezinárodní rozhodčí řízení. Témat, jež by si zasloužila větší pozornost, je samozřejmě v oblasti rozhodčího řízení mnoho, nicméně mým cílem při psaní této diplomové práce nebylo zaměřit pozornost jen na určitý úsek rozhodčího řízení, nýbrž podat ucelený komplexní přehled rozhodčího řízení, jakožto alternativy k civilnímu soudnictví. Pouhé nastínění některých témat, bez jejich hlubšího zkoumání mi však dozajista otevírá prostor po další studium této problematiky.

Resumé

Arbitration (or arbitration proceedings) is one of the alternatives dealing with the settlement of disputes before common courts. As such, the arbitration renders a great number of advantages (speed of the proceedings, their quality of being cheap, their non-public character; in principle the fact that they get only one-instance involved, a possibility of the parties to determine or specify the development of the proceedings, or making decisions based on the principles of justice, etc.). The arbitration proceedings are closed to the public, informal, usually without appeal and therefore expeditious which is its an undisputable advantage.

This thesis has been focusing on the arbitration proceeding itself and its changes due to consumer adoption of the amendment. The arbitration proceedings provide the parties with an option to choose their way of settling the property dispute by an alternative procedure freely and without restrain excluding the jurisdiction of the common judicial system over such particular dispute.

The possibility of choosing the arbitration proceedings is limited by a an option of conciliation of the dispute. The dispute which cannot be conciliated may not be settled by arbitration proceedings. The parties are bound to agree upon choosing the arbitration proceedings in a form of either an arbitration clause or an individual arbitration agreement both concluded in written. Such agreement commends a particular dispute or specified disputes into the hands of a selected person – arbitrator instead of the common civil courts.

This thesis includes the brief historical excursus to the development of the arbitration procedure, a summary of the advantages and disadvantages of the use of arbitration in comparison with judicial proceedings, analysis of various kinds of arbitration, since arbitration can proceed as ad hoc arbitration or institutional arbitration.

The main part of this thesis is devoted to the current arbitration law, sources of law, the conditions of implementation of the arbitration proceedings, the procedure itself and to the initiation of proceedings until its completion, there

is also briefly mentioned an enforcement. Of course it also includes changes made in the law of arbitration by the consumer amendment with effect from April 2012.

The last chapter briefly explores the relationship between arbitration and court proceedings, the relationship between the laws that govern these proceedings, as well as connection between the Arbitration Act and the Rules of Civil Procedure. The common courts control and provide the cooperation in cases that the authority of the state power has to be used to ensure the protection of the rights. The party may file a claim against the arbitration award only for the gross errors or for strict conditions set by the legal regulations.

Seznam pramenů a literatury

Tuzemské prameny a literatura

1) Právní předpisy

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění.
- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, v platném znění.
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění.
- Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, v platném znění.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, v platném znění.
- Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích v platném znění.
- Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.
- Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, v platném znění.
- Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, v platném znění.
- Zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů.
- Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, v platném znění.
- Zákon č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, v platném znění.
- Zákon č. 214/1992 Sb., o burze cenných papírů, v platném znění.
- Zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách, v platném znění.
- Nařízení vlády č. 503/2000 Sb., o Obchodním věstníku, v platném znění.
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 74/1959 Sb., o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.

2) Jiné dokumenty

- Řád rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky
- Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
- Důvodová zpráva k zákonu č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů
- Vzorový zákon UNCITRAL

3) Odborná literatura

- BĚLOHLÁVEK, A. J. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. Praha: C. H. Beck, 2012, 625 s. ISBN 978-80-7179-297-0.
- BĚLOHLÁVEK, A. J. *Rozhodčí řízení v zemích Evropy*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1792 s. ISBN 978-80-7400-452-0.
- BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, 1776 s. ISBN 978-80-7179-342-7.
- LISSE, L. a kol. *Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou*, Praha: Ústav práva a právní vědy, o.p.s. 2012, 504 s. ISBN 978-80-905247-0-5.
- NOVÝ, Z. *Občanské právo procesní*. In: BOBEK, M., MOLEK, P., ŠIMÍČEK, V. (EDS.) *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita 2009, s. 544 - 547. ISBN 978-80-210-4844-7.
- RABAN, P. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2004, 765 s. ISBN 80-7179-873-8.
- ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2013, 400 s. ISBN 978-80-7478-004-2.
- RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň:

Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, 254 s. ISBN 80-86898-43-1.

- SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. *Rozhodčí řízení historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, 300 s. ISN 80-86432-19-X.
- WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha, 2011, 711 s. ISBN 978-80-7201-842-0.
- ZAHRADNÍKOVÁ, R., et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 565 s. ISBN 978-80-7380-437-4.

4) Odborné články

- BĚLOHLÁVEK, A. J. Rozhodčí řízení ad hoc vs. řízení před stálými rozhodčími soudy a postavení tzv. rozhodčích center. *Bulletin advokacie*, 2005, č. 10, s. 55.
- BĚLOHLÁVEK, A. J. Nárok rozhodců na odměnu a způsob jejího stanovení. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 1, s. 34.
- BĚLOHLÁVEK, A. J. Arbitrabilita sporů. *Právní rozhledy*, 2003, č. 3, s. 6.
- BĚLOHLÁVEK, A. J., PEZL, T. Aplikace procesních předpisů na rozhodčí řízení. *Právní rádce*, 2008, č. 2, s. 16.
- BĚLOHLÁVEK, A. J., PEZL, T., Postavení rozhodčího řízení v systému ochrany práv a ústavního pořádku ČR a dalších zemí. *Právní rozhledy*, 2004, č. 7, s. 256.
- BĚLOHLÁVEK, A. J. Změny v rozhodčím řízení. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 5, s. 15.
- LISSE, L. K právní povaze rozhodčího řízení. *Právní rozhledy*, 2011, č. 15, s. 551.
- LISSE, L. Nalézání práva rozhodci v nové judikatuře Ústavního soudu. Epravo.cz [online]. [cit. 22.11.2014]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nalezani-prava-rozhodci-v-nove-judikature-ustavniho-soudu-77917.html>

- PAVELKA, M. Rozhodčí řízení před tzv. rozhodčími centry. *Bulletin advokacie*, 2005, č. 7-8, s. 58.
- PECHA, R. K právní povaze rozhodčích nálezů. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5, s. 44.
- POHL, T. K problematice přezkoumání rozhodčích nálezů soudem. *Právní fórum*, 2008, č. 4, s. 158.
- RŮŽIČKA, K. Je rozhodčí smlouva základem rozhodčího řízení?. *Bulletin advokacie*, 2005, č. 10, s. 52.
- RŮŽIČKA, K. K otázce právní povahy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5, s. 32.

5) Soudní rozhodnutí

- Usnesení ÚS ČR ze dne 15.7.2002, sp. zn. IV. ÚS 174/02.
- Nález ÚS ČR ze dne 8.3.2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07.
- Usnesení ÚS ČR ze dne 27.6.2013, sp. zn. II. ÚS 4314/12.
- Rozsudek NS ČR ze dne 29.6.2010, sp. zn. 32 Cdo 953/2009.
- Rozsudek NS ČR ze dne 25.2.2010, sp. zn. 29 Cdo 4575/2008.
- Usnesení NS ČR ze dne 11.9.2007, sp. zn. 32 Odo 366/2006.
- Usnesení NS ČR ze dne 30.10.2008, sp. zn. 20 Cdo 2857/2006.
- Usnesení VS v Praze ze dne 28.5.2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008.
- Usnesení VS v Praze ze dne 15.11.1995, sp. zn. 10 Cmo 414/1995.
- Usnesení NS ČR ze dne 26.7.2011, sp. zn. 20 Cdo 2299/2011.
- Usnesení ÚS ČR ze dne 30.6.2010, sp. zn. III. ÚS 1208/10.
- Usnesení NS ČR ze dne 11.5.2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010.
- Usnesení ÚS ČR ze dne 5.10.2011, sp. zn. II. ÚS 3057/10.
- Nález ÚS ČR ze dne 1.11.2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10.
- Usnesení NS ČR ze dne 28.4.2011, sp. zn. 32 Cdo 3299/2009.
- Usnesení NS ČR ze dne 26.4.2007, sp. zn. 20 Cdo 1612/2006.
- Rozsudek NS ČR ze dne 25.4.2007, sp. zn. 32 Odo 1528/2005.
- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 26.10.2006, ve věci C-168/05, Elisa María Mostaza Claro proti Centro Móvil Milenium SL.

- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 6.10.2009, ve věci C-40/08, Asturcom Telecomunicaciones SL proti Cristina Rodríguez Nogueira.

6) Internetové zdroje

- www.nsoud.cz
- www.nalus.usoud.cz
- www.soud.cz
- www.rozhodcisoud.cz
- www.beck-online.cz
- www.epravo.cz

Zahraniční prameny a literatura

- *Arbitration Act* (anglický zákon o rozhodčím řízení z roku 1996)
- Zákon č. 244/2002 Z. z., o rozhodcovském konaní (slovenský zákon o rozhodčím řízení)
- *Zivilprozessordnung* (německý civilní procesní řád)
- *Zivilprozessordnung* (rakouský civilní procesní řád)
- KURKELLA, M. *Due Process in International Commercial Arbitration*. New York: Oceana Publishing, 2005.
- MISTELIS, L. A. Arbitrability – International and Comparative Perspectives. In: Mistelis, L. A. et Brekoulakis, S. L. *Arbitrability International & Comparative Perspectives*. Alphen aan den Rijn: KLI, 2009.
- Speller et Fly In: *The International Comparative Legal Guide to International Arbitration 2007*, ICLG.

Příloha č. 1: Sazebník poplatků za řízení před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR

Sazebník nákladů rozhodčího řízení pro tuzemské spory:

Hodnota předmětu sporu	Poplatek	Paušál na správní náklady
do 50 000 000 Kč	4 % z hodnoty předmětu sporu, nejméně však 10 000 Kč	0 Kč
do 250 000 000 Kč	2 000 000 Kč a 1 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 50 000 000 Kč	0 Kč
do 1 000 000 000 Kč	4 000 000 Kč a 0,5 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 250 000 000 Kč	0 Kč
nad 1 000 000 000 Kč	7 750 000 Kč a 0,25 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 1 000 000 000 Kč	0 Kč

Sazebník nákladů rozhodčího řízení pro ostatní spory:

Hodnota předmětu sporu	Poplatek	Paušál na správní náklady
do 100 000 Kč	10 000 Kč	5 000 Kč
do 200 000 Kč	10 000 Kč a 9,1 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 100 000 Kč	13 000 Kč
do 300 000 Kč	19 100 Kč a 9,1 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 200 000 Kč	18 000 Kč
do 400 000 Kč	28 200 Kč a 9,1 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 300 000 Kč	23 000 Kč
do 500 000 Kč	37 300 Kč a 9 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 400 000 Kč	27 000 Kč
do 1 000 000 Kč	46 300 Kč a 9 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 500 000 Kč	40 000 Kč
do 3 000 000 Kč	91 300 Kč a 5 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 1 000 000 Kč	90 000 Kč
do 5 000 000 Kč	191 300 Kč a 5 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 3 000 000 Kč	140 000 Kč
do 7 000 000 Kč	291 300 Kč a 5 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 5 000 000 Kč	190 000 Kč

do 10 000 000 Kč	391 300 Kč a 4 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 7 000 000 Kč	240 000 Kč
do 20 000 000 Kč	511 300 Kč a 4 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 10 000 000 Kč	295 000 Kč
do 30 000 000 Kč	911 300 Kč a 4 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 20 000 000 Kč	350 000 Kč
do 40 000 000 Kč	1 311 300 Kč a 3,75 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 30 000 000 Kč	405 000 Kč
do 50 000 000 Kč	1 686 300 Kč a 3,75 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 40 000 000 Kč	460 000 Kč
do 100 000 000 Kč	2 061 300 Kč a 1,2 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 50 000 000 Kč	640 000 Kč
do 250 000 000 Kč	2 661 300 Kč a 0,9 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 100 000 000 Kč	730 000 Kč
do 500 000 000 Kč	4 011 300 Kč a 0,5 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 250 000 000 Kč	820 000 Kč
do 1 000 000 000 Kč	5 261 300 Kč a 0,5 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 500 000 000 Kč	1 000 000 Kč
do 1 500 000 000 Kč	7 761 300 Kč a 0,25 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 1 000 000 000 Kč	1 000 000 Kč
nad 1 500 000 000 Kč	9 011 300 Kč a 0,2 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 1 500 000 000 Kč	1 000 000 Kč

Sazebník nákladů rozhodčího řízení pro on-line spory:

Výše poplatku	Minimálně	Maximálně
Poplatek 3 % z hodnoty předmětu sporu (sub. § 18 Řádu)	3 000 Kč	1 000 000 Kč

Zdroj: Internetové stránky Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR, [online],

dostupné z: <http://www.soud.cz/sazebniky> [cit. 2015-03-15].

**Příloha č. 2: Doporučená znění rozhodčích doložek do smluv ve prospěch
Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR**

"Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky podle jeho řádu jedním rozhodcem jmenovaným předsedou Rozhodčího soudu."

Alternativně je možno zapracovat toto ustanovení:

"Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky podle jeho řádu třemi rozhodci."

Doporučené znění dodatku s rozhodčí doložkou k existujícím smlouvám:

Smluvní strany se dohodly na uzavření dodatku č. ke smlouvě č. ze dne
..... v tomto znění:
zde uvést příslušné dohodnuté znění rozhodčí doložky (viz výše)
V..... dne.....
.....
.....
podpisy zástupců smluvních stran

Doporučená rozhodčí doložka pro řízení on-line:

„Všechny spory, které vzniknou z této smlouvy anebo v souvislosti s ní, budou rozhodovány s vyloučením pravomoci obecných soudů s konečnou platností v rozhodčím řízení u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky v Praze podle jeho Řádu on-line jediným rozhodcem určeným předsedou Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

Strany pro toto řízení volí tyto e-mailové adresy pro vedení řízení on-line:

.....
.....“

Zdroj: Internetové stránky Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR, [online],
dostupné z: <http://www.soud.cz/rozhodci-dolozka> [cit. 2015-03-14].

Příloha č. 3: Uplatnění pomocných a kontrolních funkcí obecných soudů v jednotlivých fázích rozhodčího řízení

obecný soud	funkce pomocná	funkce kontrolní
fáze před a po zahájení rozhodčího řízení, ale před jednáním ve věci samé	jmenování rozhodce vyloučení rozhodce zproštění mlčenlivosti	X
v průběhu rozhodčího řízení až do vydání rozhodčího nálezu	provedení důkazů předběžné opatření zproštění mlčenlivosti	X
po vydání rozhodčího nálezu	úschova rozhodčího nálezu zproštění mlčenlivosti	zrušení rozhodčího nálezu odepření výkonu odepření uznání a výkonu

Zdroj: ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 333-334